

Blijft de visie plakken?

De transfer van de visie op spel en spelen van de VDS via animatorcursus naar de praktijk op het vakantiespeelplein.

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de agogische wetenschappen door

Brockmans Lise

Academiejaar 2015-2016

Promotor: Prof. dr. Guy Redig

Abstract

Vrije Universiteit Brussel

Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen

Academiejaar 2015/2016

SAMENVATTING MASTERPROEF

Naam en voornaam: Brockmans Lise

Rolnr.: 0505154

KLIN

AO

ONKU

AGOG

Titel van de Masterproef: Blijft de visie plakken? De transfer van de visie op spel en spelen van de VDS via animatorcursus naar de praktijk op het vakantiespeelplein.

Promotor: Prof Dr. Guy Redig

Samenvatting:

De overkoepelende onderzoeksvraag van deze masterthesis gaat over het eigen maken en toepassen van de visie op spel en spelen van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) op het speelplein door animatoren die op animatorcursus zijn geweest. Het hoofdaspect van deze visie is dat kinderen vrijheid moeten hebben in hun spelen. Uit het onderzoek van acht focusgroepen bleek dat slechts een deel van de ondervraagde animatoren het hebben van vrijheid van betekenis vindt en dit toepast op het speelplein. Aan spelen en plezier wordt veel meer betekenis gegeven. Wanneer er op het speelplein op momenten een organisatie in speelaanbod wordt gehanteerd dat weinig aansluit bij de visie, passen de animatoren de visie ook weinig toe. De meesten nemen dus gewoon de werking van het speelplein over. Verder kunnen de animatoren de visie niet woordelijk vertellen en vinden velen het moeilijk om ze te begrijpen. Ze denken dat een open speelaanbod hetzelfde is als de visie terwijl dit slechts een mogelijk middel is om het doel 'vrijheid' te realiseren. De twee geïnterviewde medewerksters van de VDS vinden het belangrijker dat animatoren de visie zouden toepassen dan dat ze deze verbaal konden reproduceren. De visie is duidelijk genoeg omschreven volgens hen, enkel voor jonge animatoren is het niet gemakkelijk te begrijpen.

Dankwoord

Alvorens er gestart wordt met de masterproef wil ik graag nog even stilstaan om enkele mensen te bedanken voor hun steun en hulp gedurende het proces.

Als eerste wil ik graag mijn promotor bedanken, Prof. Dr. Guy Redig voor zijn ondersteuning en begeleiding. Hij hielp mij vooral om de kern van het onderzoek te vatten. Hij zette mij telkens terug op de juiste weg. Bedankt om tijd te maken voor de gesprekken. Verder las hij de tekst na en kreeg ik hierover nuttige feedback. Bovendien kon ik ook steeds snel bij hem terecht met mijn vragen.

Tevens wil ik een dankwoord richten aan Amke Bailleul van de VDS. Zij hielp me om de organisatie en de visie op spelen goed te begrijpen. Ze zocht respondenten en contacteerde de cursusverantwoordelijken. Daarnaast deed zij steeds moeite om een antwoord te zoeken op mijn vragen, ook al ging het soms over details. Ze las aandachtig mijn geschreven stukken na. Eveneens bedankt om tijd te maken voor het afgenomen interview, net als Farah, merci.

Vervolgens wil ik ook een medewerkster van de Wetenschapswinkel, Jozefien De Marrée, bedanken voor de opstart en opvolging van deze thesis.

Graag ook een grote merci aan al de animatoren die zelfs tot tweemaal toe aan de focusgroepen wilden meedoen en zeer actief deelnamen. Bedankt voor jullie inbreng.

Nog een belangrijk persoon die ik zeker niet mag vergeten is mijn mama. Zij was steeds geïnteresseerd in de vorderingen en luisterde oprecht naar mijn frustraties. Met mij ging ze de uitdaging aan om samen na te denken en zo kwamen we tot nieuwe inzichten. Zij was mijn steun en toeverlaat. Eveneens bedankt voor het nalezen, net als mijn papa.

Als laatste zijn er nog enkele personen die ik in het bijzonder wil bedanken, met name: Tim, Céline en Simen. Bedankt voor jullie interesse in mijn werk en jullie mentale steun. De studeermomenten in de bibliotheek hebben mij steeds extra motivatie gegeven. Ze hielpen mij ook bij de focusgroepen en interviews of bij het nalezen.

Aan allen een welgemeende dankjewel!

Inhoudstabel

Abstract	I
Dankwoord	II
Inhoudstabel	III
Lijst met tabellen en figuren	V
Lijst met tabellen.....	V
Lijst met figuren.....	V
Deel 1: Inleiding	1
1. Probleemstelling	1
2. Literatuurstudie	2
2.1 Samenleving.....	2
2.2 Jeugdwerk.....	4
2.3 Speelpleinwerk	6
2.4 Conclusie literatuurstudie	10
3. Onderzoeksvragen	11
Deel 2: Data en methode	12
1. Deelnemers.....	12
2. Algemene onderzoekopzet.....	12
3. Materiaal	13
4. Analyseprocedure	13
Deel 3: Resultaten.....	15
Fase 1: Focusgroepen op animatorcursussen	17
1. Beschrijving speelpleinen	17
2. Beleving animatorcursus	18
3. Beleving visie op spel en spelen	19
4. Tussentijdse conclusie fase 1	22
Fase 2: Focusgroepen op speelpleinen	23
1. Respondenten	23
2. Beleving speelplein.....	24

3. Invloed van animatorcursus	24
4. Visie op spel en spelen van VDS.....	25
5. Tussentijdse conclusie fase 2.....	28
Fase 3: Interviews met VDS-medewerkster en cursusverantwoordelijke	29
1. De visie op animatorcursus	29
2. De visie navertellen en begrijpen	30
3. De visie eigen maken	30
4. De visie en gesloten speelaanbod.....	31
5. De visie op zich.....	32
6. De visie en vrijwilligers	32
7. Oplossingen	33
Conclusie resultaten.....	36
Deel 4: Discussie en conclusie.....	38
1. Bespreking.....	38
2. Praktische en beleidsaanbeveling	39
2.1 Aanbevelingen voor de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk	39
2.2 Aanbevelingen voor cursusorganisatoren.....	40
2.3 Aanbevelingen voor speelpleinverantwoordelijken	42
3. Beperkingen eigen onderzoek.....	42
4. Aanbevelingen verder onderzoek	43
5. Conclusie	43
Literatuurlijst	45
Bijlagen	48
Bijlage 1: Informed consent.....	48
Bijlage 2: Vragenlijst focusgroepen op animatorcursussen (paasvakantie)	49
Bijlage 3: Vragenlijst focusgroepen op speelpleinen (zomervakantie)	51
Bijlage 4: Interviewschema interviews met VDS-medewerkster en cursusverantwoordelijke	52
Bijlage 5: Voorwaarden van intens spelen.....	54
Bijlage 6: Game en play	56

Lijst met tabellen en figuren

Lijst met tabellen

Tabel 1: Groepen respondenten bij de focusgroepen op de animatorcursussen18

Tabel 2: Groepen respondenten bij de focusgroepen op de speelpleinen23

Lijst met figuren

Figuur 1: Trechterstructuur literatuurstudie2

Figuur 2: Vakantie?! Op het speelplein!3

Figuur 3: Begeleiden agoog5

Figuur 4: Goe Gespeeld!8

Figuur 5: Schematisch overzicht onderzoeksproces16

Figuur 6: Fase 117

Figuur 7: Fase 223

Figuur 8: Fase 329

Figuur 9: Conclusie43

Deel 1: Inleiding

In het eerste deel van deze masterproef komen de probleemstelling, de literatuurstudie en de onderzoeksvragen aan bod.

1. Probleemstelling

In Vlaanderen zijn er heel wat jongeren en jongvolwassenen die zich engageren om vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren aan te bieden (Boutsen, & Fort, 2011). Volgens Decoene, Myny, Vanthuyne, & Verschelden (2006) zorgen animatoren er mede voor dat kinderen zich thuis voelen in de jeugdwerking. Als leiding hebben ze een grote verantwoordelijkheid om bv.: conflicten op een adequate manier op te lossen. Ze dienen de veiligheid van de kinderen te waarborgen. Leiding of toekomstige leiding in het jeugdwerk kan een animatorcursus volgen om bij te leren over het begeleiden en animeren van kinderen en jongeren. Inzichten, vaardigheden en houdingen komen in deze vorming aan bod (Anciaux, 2009). De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk heeft een visie ontwikkeld op spel en spelen. Deze visie werd opgemaakt in samenspraak met de leden van de organisatie (Boutsen & Verbanck, 2014). De VDS organiseert zelf ook animatorcursussen waar hun visie in zit vervat. Zo kunnen animatoren de visie leren kennen (De Visscher, Vercruysse, & Van den Bossche, 2009a). Een visie zou moeten gekend en gedragen zijn door de leden van de organisatie (Dym, Egmont, & Watkins, 2011). Maar er is een onwetendheid over wat er van deze visie blijft hangen na zo'n animatorcursus. En of de animatoren deze gebruiken in de praktijk op het speelplein.

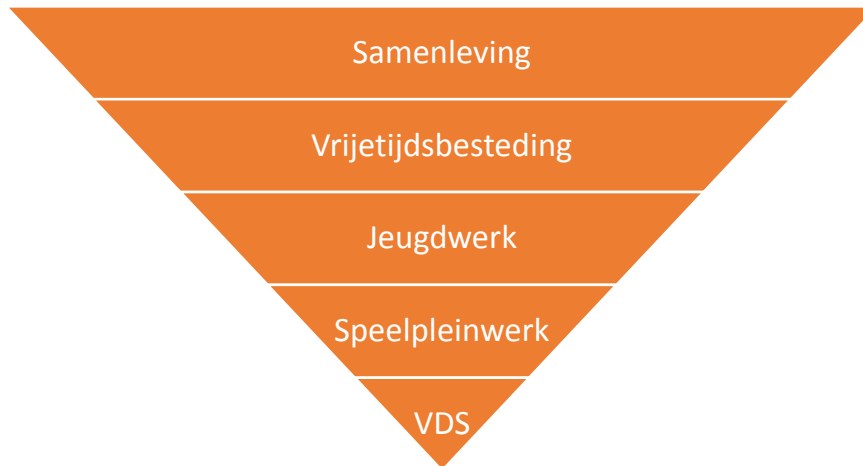
Enkele onderzoeken toonden aan dat het volgen van een animatorcursus in het jeugdwerk positieve effecten heeft zoals het opener en socialer worden (Van Gils, 2007-2008), het verwerven van allerlei vaardigheden (Schoupe, 2009-2010), en meer zelfverzekerd worden in eigen overtuigingen (De Visscher, 2003). Maar er is nog maar weinig onderzoek gedaan specifiek naar de transfer van zo'n cursus naar de praktijk. En al zeker niet naar de implementatie van een visie na een animatorcursus. Dit is echter noodzakelijk om meer inzichten te krijgen in de transfer. Zo zouden de aangeleerde aspecten tijdens een vorming op een effectievere manier gebruikt kunnen worden.

Onderzoek gebeurde al omtrent de inhoud of beleving van een animatorcursus in het jeugdwerk (Verhoeven, 2002; Schoupe, 2009-2010) en over vormingsnoden van jongeren (Van Meeuwen, 2009). Maar zoals eerder aangehaald, blijft onderzoek naar de implementatie van een cursus zeer beperkt. Indien er geschreven wordt over een animatorcursus zal het eerder de doelen of de gewenste effecten bespreken, zoals het doel om de informatieoverdracht aan den lijve te ondervinden zodat de informatie levensecht wordt gemaakt (De Visscher, 2003). Maar wederom wordt er niet gekeken of dit levensechte aspect een effect heeft op het onthouden of gebruiken van de informatie.

Deze thesis wil het hiaat in onderzoek opvullen door de transfer van animatorcursus naar het speelplein te onderzoeken, meer toegespitst op de visie van de VDS. Er wordt hierbij vertrokken vanuit de beleving van de cursisten zelf. Aanbevelingen of tips worden geformuleerd op het niveau van beheer, beleid en begeleiding.

2. Literatuurstudie

Binnen de literatuurstudie worden eerst de overkoepelende structuren uitgelegd over het onderwerp speelpleinen en wat er rond leeft. De afzonderlijke speelpleinen kunnen lid zijn van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS), dat op zijn beurt behoort tot het jeugdwerk. De doelgroep van het jeugdwerk is jonge mensen. Maar het jeugdwerk op zich is niet de enige speler binnen de vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren.

Figuur 1: Trechterstructuur literatuurstudie

2.1 Samenleving

De masterproef gaat over de situatie van kinderen die spelen in de samenleving. Om die reden wordt eerst dit algemene kader geschetst.

In de pedagogie deelt men de tijd dat men doorbrengt in de samenleving op in drie milieus waar belangrijke pedagogische functies worden uitgeoefend die verschillen in intensiteit per tijdssegment. Het gezin wordt gezien als het eerste pedagogische milieu en de verplichte tijd zoals school of werk als het tweede. Amusante activiteiten doen, is meestal een omschrijving van vrije tijd. Maar naast het plezierige aspect is het eveneens een nuttige leeromgeving. De vrijetijdsbesteding wordt ook wel het derde pedagogische milieu genoemd (Redig, 2014).

Het spelen van kinderen kan zeer lokaal bekeken worden. Het gemeentelijk jeugdbeleid vertegenwoordigt onder andere de vrijetijdsbelangen van kinderen en jongeren en is ook betrokken in andere sectoren zoals het voorzien van speelruimte bij nieuwe verkavelingen of een jongerenontmoetingsplaats. Er is aandacht voor spel en spelen in de ruime betekenis, zoals het bieden van ondersteuning bij fuiven of beleidsaandacht schenken aan speelbossen. De jeugddiensten voeren hier dus het speelruimtebeleid uit (Redig, 2014). In het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind zit 'recht op spelen' vervat in artikel 31 vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten (United Nations General Assembly, 1989). Een kind heeft dus echt op spelen en vrije tijd.

Kinderen en jongeren in de samenleving hebben tegenwoordig een zeer ruim aanbod aan vrijetijdsbesteding: sport, cultuur, muziek, lezen ... Het jeugdwerk is dus maar één onderdeel van deze vrijetijdscontext. Maar wat is nu juist vrije tijd?

Vrijetijd is zeggenschap hebben over de indeling en besteding van de tijd (van der Poel, 2004). Maar vorige beschrijving is niet dé definitie van vrije tijd, want die bestaat niet. Globaal gezien zijn de veelheid aan definities wel onder te verdelen in drie categorieën, namelijk de residuele-, de activiteits- en de belevingsdefinities (Glorieux et al., 2006) Waarschijnlijk zijn de bekendste de residuele definities. Deze verklaren vrije tijd als de tijd die een persoon overhoudt naast de 'verplichte' activiteiten als werk, school, persoonlijke tijd (eten, slapen, aankleden ...) en zorgtaken (zorg voor anderen en huishouden) (Aitchison, 2003). De tweede soort definities beschouwt vrije tijd als een activiteit, waarbij de betekenis van deze vrijetijdsactiviteiten gelijkgesteld wordt aan de beschrijving zoals in een woordenboek. Zo worden TV kijken en uitgaan algemeen gezien als activiteiten met een meer ontspannend karakter. Terwijl familiefeesten of vrijwilligerswerk als meer serieus worden gekwalificeerd (Glorieux et al., 2006). Maar niet iedereen geeft dezelfde betekenis aan een bepaalde activiteit op een bepaald moment. Dit is hoe de laatste soort definities naar vrije tijd kijkt. Ze benoemen vrije tijd als een beleving. Wat dus meer een subjectieve zienswijze is (van der Poel, 2004).

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk heeft zelf ook een visie op vrije tijd. De VDS formuleert een objectieve formulering over vrije tijd, namelijk de tijd die kinderen niet moeten doorbrengen op school (De Visscher, Vercruyse, & Van den Bossche, 2009c). Het voorgaande is een residuele definitie van vrije tijd (van de Poel, 2004) zoals voorheen al uitgelegd. Deze definitie loopt gelijk met de kijk van ouders op het speelplein. "Mijn kinderen zitten niet op school dus het speelplein is voor mijn kinderen vrije tijd", redeneren ze. Maar als de VDS vanuit het perspectief van kinderen kijkt, is er wel een nuance te merken. Vrije tijd is voor kinderen de tijd die ze beleven buiten de schooltijd, waaraan ze zelf zin kunnen geven of doen waar ze zin in hebben. Het gaat hier over het belevingsaspect van het nastreven van plezier. Deze formulering valt onder de laatste soort definities van vrije tijd waar de beleving centraal staat (van der Poel, 2004). De VDS wil kinderen dan ook echt het gevoel van vrije tijd geven op het speelplein. (De Visscher et al., 2009c). De leuze van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk luidt dan ook niet voor niets: "Vakantie?! Op het speelplein!" (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2012).

Figuur 2: Vakantie?! Op het speelplein! (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2012)

In deze masterthesis wordt dus een combinatie gemaakt van twee omschrijvingen van vrije tijd. Men beschouwt namelijk vrije tijd als residu, na het verplichtte, en hierbij krijgt de beleving van deze tijd ook een plaats. Het gaat over een echt vakantiegevoel hebben op het speelplein.

2.2 Jeugdwerk

2.2.1 Wat is het jeugdwerk?

Het jeugdwerk is een vertakking van het vrijetijdslandschap. Maar liefst 30 procent van de kinderen en jongeren in Vlaanderen nemen deel aan het jeugdwerkaanbod (Redig, 2014). In eerste instantie wordt een beschrijving gegeven van wat het jeugdwerk inhoudt in het Decreet op het Vernieuwd Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid van 2012:

“sociaal-cultureel werk op basis van niet-commerciële doelen voor of door de jeugd van drie tot en met dertig jaar, in de vrije tijd, onder educatieve begeleiding en ter bevordering van de algemene en integrale ontwikkeling van de jeugd die daaraan deelneemt op vrijwillige basis” (Vlaamse Overheid, 2012).

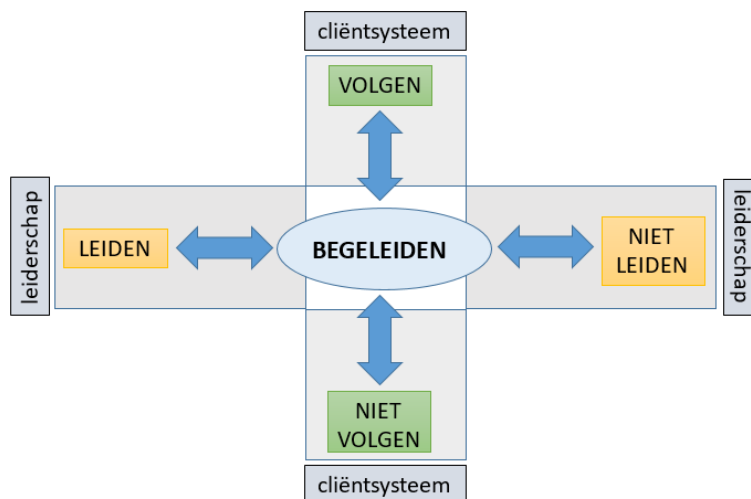
Het jeugdwerk heeft dus in Vlaanderen een bepaalde identiteit en wijkt hiermee af van kinderopvang of onderwijs. Het jeugdwerk onderscheidt zich van andere vrijetijdsactiviteiten aan de hand van drie basiskennmerken. Ter eerste is het jeugdwerk een **formele vrijetijdsbesteding**. Men kiest bewust of men deelneemt aan een formeel aanbod (Redig, 2014). Bij een informele vrijetijdsbesteding gaat het bijvoorbeeld over videospelletjes spelen. Het tweede basiskennmerk van het jeugdwerk is dat het aanbod een **primair pedagogisch oogmerk** heeft (Redig, 2014). De nadruk ligt dus niet op het commerciële als bij bv. festivals, zoals in de vorige definitie te lezen is. Als laatste kenmerk heeft het jeugdwerk een **sociaal-cultureel profiel**. Het sociale wijst op het handelen in groep waarbij het culturele meer als doel heeft om kinderen en jongeren te bevorderen in hun ontwikkeling (Felling, 2004). Kinderen en jongeren hebben als doel om zich te amuseren in het jeugdwerk. Ook koppelt de leiding aan dit spelen een pedagogisch aspect. Ze willen de kinderen en jongeren iets bijleren (Van Gaens et al., 2011).

Onder de term jeugdwerk vallen heel wat organisaties en werkvormen. Waarschijnlijk de meest gekende zijn de jeugdbewegingen zoals Scouts en Gidsen Vlaanderen of Chiro. Verder maken ook jeugdhuizen, jeugdgroepen voor amateuristische kunstbeoefening, muziekateliers, Grabbelpas, Swappas, studentenverenigingen en levensbeschouwelijke of politieke jeugdwerkingen deel uit van het jeugdwerk. Maar het speelpleinwerk, het onderwerp van deze masterpoef, is zeker en vast ook jeugdwerk (Coussée, 2006). In het onderdeel 2.3 komt het speelpleinwerk verder aan bod.

Het jeugdwerk is dus zeer divers. Maar hoe kan men deze organisaties indelen in verschillende types? Een mogelijke manier is aan de hand van de aard van de werking. Dit onderscheid is gebaseerd op de pedagogische relatie ofwel de afstand tot de kinderen en jongeren en ook gebaseerd op de soort methode (Redig, 2014). Het **eerstelijns** jeugdwerk zijn initiatieven of verenigingen die rechtstreeks werken met de kinderen en jongeren (Van Bouchaute, Van De Walle, & Verbist, 2001). Dit zijn bijvoorbeeld de lokale vakantiespeelpleinen. Op het tweede niveau bevinden zich de **tweedelijns** jeugdwerkorganisaties. Zij zijn vooral bezig met ondersteuning, begeleiding, vorming en informatieverstrekking aan het eerstelijns jeugdwerk. De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk valt onder het tweedelijns jeugdwerk. Er bestaat ook nog een beperkt **derdelijns** jeugdwerk. Dit zijn voorzieningen die ondersteuning, begeleiding en informatie bieden aan het tweedelijnsnetwerk. Dit is bijvoorbeeld de Ambassade die als tussenschakel werkt tussen de overheid en het jeugdwerk (Redig, 2014).

2.2.2 Jeugdwerker als agoog

Een agoog is een veranderingsdeskundige die individuen, groepen mensen of beleidsvoorzieningen beïnvloedt tot een positieve verandering. Hij of zij werkt welzijnsverhogend (Elias & Vanwing, 2002). Een jeugdwerker heeft heel wat agogische eigenschappen. Hij of zij heeft een meer horizontale relatie met kinderen of jongeren in vergelijking met bijvoorbeeld een leerkracht of opvoeder. Waarbij er meer respect is voor de inbreng van deze kinderen. Het aspect ligt bij de agoog veel meer op het begeleiden dan op het opvoeden. Het begeleiden is een specifieke verhouding tussen een leiderschap van de agoog en een cliëntsysteem (een individu of groep). De agoog die het leiderschap opneemt en hierdoor de verantwoordelijkheid draagt, bepaalt samen met een individu of groep het doel en de weg ernaartoe. Het cliëntsysteem aanvaardt dit leiderschap en kiest vanuit een vrije keuze om dit te volgen. De jeugdwerker als agoog geeft dus ook de vrijheid aan kinderen om hem of haar als leider al dan niet te volgen. Een speelpleinvoorbeeld is dat een animator een speelimpuls kan geven aan een kind om een nieuw speelding aan te reiken zoals het bouwen van een boomhut. Het kind kan hierbij kiezen of het hier al dan niet op in gaat. Het 'begeleiden' zit dus op een continuüm tussen volgen en niet volgen. Maar hierbij dus ook tussen het leiden en het niet-leiden van kinderen en jongeren (Redig, 2015).

Figuur 3: Begeleiden agoog

2.2.3 Kadervorming en animatorcursus

"Geattesteerde kadervorming is een verzamelnaam voor de vormingsprogramma's die jeugdverenigingen aanbieden aan jongeren voor het behalen van een attest van animator, hoofdanimator en instructeur in het jeugdwerk" (De ambassade, 2015).

Een landelijke jeugdvereniging kan die kadervormingscursussen organiseren voor jeugdwerkers na het voorleggen van een goedkeuring aan de afdeling Jeugd. Vanaf oktober 2015 gaat een nieuwe attestering over kadervorming van kracht. Hierbij zijn er drie erkende attesten namelijk: animator, hoofdanimator en instructeur. De criteria om die bepaalde attesten te behalen variëren per soort attest (Redig, 2014). Omdat in deze thesis toegespitst wordt op de animatorcursussen, zal op dat item dieper ingegaan worden.

Op zo'n animatorcursus worden jonge animatoren gevormd in het begeleiden en animeren van kinderen en jongeren in het jeugdwerk (Anciaux, 2009). Voor het behalen van het attest animator in het jeugdwerk dient men een cursus te volgen van 50 vormingsuren. Hier opvolgend een stage van eveneens 50 uren en tenslotte een evaluatiemoment van 4 uur. Om te slagen behoort een persoon aan het competentieprofiel te voldoen. Dit profiel houdt in dat de jonge animator het volgende kan: kinderen en jongeren begeleiden, activiteiten organiseren, over zichzelf reflecteren als animator, veiligheid van kinderen en jongeren waarborgen, respectvol handelen, samenwerken en enthousiasmeren (De ambassade, 2015).

2.3 Speelpleinwerk

Het speelpleinwerk is één van de specifieke werkvormen van het jeugdwerk. De onderzoekzetting van deze masterthesis zal een verduidelijking geven over het speelpleinwerk en de organisatie Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) zodat het voor elke lezer begrijpelijk wordt waarover deze masterproef gaat. Hierna wordt er dieper ingegaan op de specifieke visie van de VDS op spel en spelen, met vervolgens kadervorming en animatorcursussen van de VDS.

2.3.1 Wat is het speelpleinwerk?

Om te beginnen wordt de definiëring van het speelpleinwerk gegeven:

"Speelpleinwerk is een in Vlaanderen weids verspreide en gevarieerde vorm van eerstelijns plaatselijk jeugdwerk, met een op spelen en spel gericht, ambulant en zo laagdrempelig mogelijk aanbod voor de leeftijdsgroep van 3 tot 16 jaar, georganiseerd op weekdagen van de schoolvakantieperiode(s), op daartoe, al dan niet, speciaal ingerichte accommodatie en begeleid door overwegend jonge vrijwillige animatoren" (Redig & Mol, definitie speelpleinwerk, 2014).

Het speelpleinwerk is een jeugdwerking met als doelgroep kinderen, waarbij 'spelen' het centrale doel is (Boutsen & Verbanck, 2014). In de vakantieperiodes vinden de werkingen van het vakantiespeelplein plaats. Wanneer er in deze masterproef gesproken wordt over het speelplein, bedoelt men het vakantiespeelplein.

Er zijn meer dan 500 speelpleinwerkingen in Vlaanderen en Brussel aangesloten bij de VDS waarvan er geen twee gelijk zijn (Boutsen & Fort, 2011). Ondanks de grote diversiteit kunnen deze lokale vakantiespeelpleinen wel ingedeeld worden op basis van het soort speelaanbod. Vanuit het zwart-wit denken is er een open of een gesloten aanbod. Bij een compleet gesloten speelaanbod is er een opsplitsing in leeftijdsgroepen; de tijd wordt ingedeeld in korte blokken en wordt er een activiteit per groep georganiseerd waarbij de kinderen verplicht zijn om te participeren aan die activiteiten. De animator begeleidt dan een spel voor een bepaalde leeftijdsgroep. Hier tegenover staat dat bij een compleet open speelaanbod de kinderen de keuze hebben tussen georganiseerde spelen en spontaan spelen. Het is een soort hoekenwerking waaruit de kinderen kunnen kiezen en kunnen wisselen tussen de speelhoeken en/of tussen open activiteiten. De animator speelt mee met de kinderen en geeft ze speelimpulsen. Die speelimpulsen zijn dan nieuwe ideeën om een spel om te vormen of kinderen te motiveren om te gaan spelen. Het merendeel van de speelwerkingen zijn niet compleet gesloten of open, ze situeren zich ergens tussen de twee in (Boutsen & Verbanck, 2014).

2.3.2 Vlaamse Dienst Speelpleinwerk

Lokale speelpleinen kunnen zich aansluiten bij de landelijke jeugddienst: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) vzw. De VDS is een koepelorganisatie voor het speelpleinwerk en een expertisecentrum rond spelen voor ieder speelinitiatief in Vlaanderen en Brussel. De VDS ondersteunt lokale speelpleinwerkingen proactief om meer en betere speelkansen in de vrije tijd van kinderen te creëren. Het belang van het kind is hun uitgangspunt (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2012).

De VDS is onderverdeeld in 6 regio's (5 Vlaamse provincies en Brussel). Per regio worden er cursussen georganiseerd. Overkoepelend functioneert het orgaan de 'centrale werking' bestaande uit twintig stafmedewerkers in loondienst en ongeveer 350 vrijwilligers die de organisatie doen werken. De VDS is een organisatie die diensten verleent aan speelpleinen in Vlaanderen en Brussel (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw, 2012).

Deze diensten zijn tevens de **drie kerntaken van de VDS** namelijk het aanbieden van lokale ondersteuning, kadervorming en belangenbehartiging vanuit een sterke visie op spelen (VDS vzw, 2012).

Bij het **ondersteunen** van lokale speelinitiatieven gaat het over advies, info en begeleiding (VDS vzw, 2012). De VDS is geen bestuursvorm die zaken oplegt aan lokale speelpleinen. Het is een lokale ondersteuner voor proceswerking en vrijwilligers. Op vraag van een speelplein worden er bijvoorbeeld tips gegeven omtrent het opstarten van een tienerwerking. Indien nodig kan er ook meer intensieve begeleiding ter plaatse gegeven worden zoals het bijwonen van een vergadering van de stuurgroep (A. Bailleul, persoonlijke mededeling, 20 maart 2015). Daarbovenop worden in samenspraak met de sector nieuwe producten, diensten en campagnes ontwikkeld (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2012)

Kadervorming is de tweede kerntaak van de VDS. Meer bepaald opleidingscursussen verzorgen voor jongeren. Deze cursussen gaan van animator tot instructeur. Bovendien worden ook vormingssessies op het speelplein zelf gegeven (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2012). Over kadervorming volgt extra informatie bij het onderdeel 2.3.4 kadervorming en animatorcursus VDS.

De laatste kerntaak omvat **belangenbehartiging**: een positief imago van het speelpleinwerk bevorderen. Dit door in de media te komen of bij overheden in de kijker te komen staan (Boutsen & Verbanck, 2014). De VDS wordt gesubsidieerd door de Vlaamse gemeenschap. Ze ontvangen ook verschillende projectsubsidies (De Vlaamse Overheid, 2015). Verder vervult men de kerntaak van belangenbehartiging door het recht op spelen centraal te zetten. Animatoren zetten het spelen op zich dan ook centraal. De visie omtrent spelen en speelbeleid wordt ontwikkeld door en voor het speelpleinwerk. Vanuit de speelpleinen komen er vrijwilligers en zij dragen hun praktijkkennis over naar de VDS (VDS vzw, 2012).

Het speelpleinwerk en de VDS vallen onder het decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid van 2012 (Redig, 2014). Hierin zit een subsidieonderdeel voor het landelijk georganiseerde jeugdvereniging waar de VDS toe behoort. Het lokaal decreet verdwijnt vanaf januari 2016. Dus dan is speelpleinwerk op lokaal niveau in geen enkel decreet ingebed. De gemeentes beslissen vanaf 2016 autonoom (Vlaamse Overheid, 2012).

Het 'spelen' op zich is de belangrijkste functie van de beleidswerking bij de VDS. Uit de vijfjaarlijkse speelpleinenquête bleek dat ook de lokale speelpleinen en hun besturen deze speelfunctie vooropstelden (Boutsen & Fort, 2011).

Figuur 4: Goe gespeeld! (Goe Gespeeld!, 2009)

Het 'Goe Gespeeld!' label komt dan ook sterk overeen met de visie van de VDS. Het 'Goe Gespeeld!' project pleit voor écht spelen en streeft naar een positief speelklimaat op gemeentelijk vlak. Het promoot kinderen die lawaai mogen maken, eens iets gevaarlijks mogen doen, vuil mogen worden, mogen spelen in het bos ... 'Goed Gespeeld!' is een samenwerkingsverband tussen de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, De Ambrassade, KSA, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen, Mediaraven vzw en Kind & Samenleving (Goe Gespeeld!, 2009).

2.3.3 Visie van VDS op spel en spelen

Nadat er bekeken is wat speelpleinen en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk zijn, kan er een blik geworpen worden op de visie van de VDS.

Een visie van een organisatie is een toekomstbeeld, een bereikbare droom over hoe de organisatie zich wil ontwikkelen. Het is een perspectief dat moet inspireren en uitdagen om de ontwikkelingen te laten realiseren (Sabrautzki, 2010). De visie wordt steeds opgemaakt in samenspraak met de leden van de organisatie. Een duidelijke visie zal leden de zin en het belang van hun werk doen inzien, wat het voor hen vergemakkelijkt om zich te identificeren met de vereniging. Hierdoor zullen de leden mee de visie van de organisatie gaan nastreven (Dym et al., 2011). Deze omschrijving stemt overeen met de gedachtegang van de VDS. Het beleid wordt mee opgemaakt door de jongeren via bijvoorbeeld stuurgroepen. Door jongerenparticipatie in het beleid te integreren, komt men tot beter speelpleinwerk aldus VDS (Boutsen & Verbanck, 2014).

Concreet luidt de visie op spel en spelen van de VDS als volgt:

"De visie van de VDS op kinderen steunt op drie pijlers:

- 1) respect hebben voor de **eigenheid** van elk kind
- 2) **vrijheid** bieden door een prikkelend en gevarieerd aanbod van impulsen
(door vrienden en begeleiders, vanuit omgeving en materiaal)
- 3) belang hechten aan het intens **spelen** van elk kind" (VDS vzw, 2012)

In het kort: de VDS wil dus **meer en betere speelkansen creëren tijdens de vrije tijd van kinderen** (VDS vzw, 2012). De basisvoorwaarde om intens te spelen is dus vrijheid. Hierbij aansluitend zijn er drie versterkende eigenschappen namelijk: interesse, comfort en uitdaging (De Visscher et al., 2009a). Meer informatie hierover is te vinden in bijlage 5.

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk heeft buiten een visie op vrije tijd ook een visie op spelen in die bredere context van vrije tijd. Spelen wordt door de VDS zelfs als uitgangspunt genomen (Boutsen & Verbanck, 2014). Maar wat is spelen nu juist? De VDS linkt spelen aan zeggenschap hebben over de tijdsbesteding. Met andere woorden de vrijheid hebben om bijvoorbeeld te bepalen hoe het spel verloopt, vrij te zijn van verplichtingen... Het kind beslist zelf wat hij doet. Een echt vakantiegevoel hebben met andere woorden (De Visscher et al., 2009a). De VDS is dus een sterke verdediger van het spelende kind (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2012) en bijgevolg ook van de het kinderrecht op spelen (United Nations General Assembly, 1989). Volgens New Policy Institute (2002) is het algemeen geweten dat spelen goed is voor de ontwikkeling van kinderen. De wetenschap is het hiermee eens. Spelen draagt bij tot de cognitieve, sociale, fysieke en emotionele ontwikkeling en het algemeen welzijn van kinderen. Ondanks de weinig harde cijfers om dit te bewijzen gaat men in de literatuur meestal van deze redenering uit.

2.3.4 Kadervorming en animatorcursus bij VDS

Eerder was al uitgelegd wat kadervorming en animatorcursussen waren. Om even te herhalen is het doel van een animatorcursus dat jonge animatoren gevormd worden in het begeleiden en animeren van kinderen en jongeren in het jeugdwerk (Anciaux, 2009). Maar iedere organisatie legt andere accenten in zijn vormingen.

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk zet, zoals in andere initiatieven, het belang van **spelen ook centraal in zijn cursussen**. Zo leren de cursisten al doende en wordt zelfs saaie materie op een speelse manier gebracht. Met andere woorden het ervaringsgericht leren en dit vanuit een speelse huisstijl zijn de pijlers waarop de cursussen van de VDS rusten (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2014). De vormingen van de VDS zijn bijeenkomsten zoals cursussen met de bedoeling om iets bij te leren. Een sessie heeft één of meerdere doelstellingen en een methodiek om die te bereiken (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2014). De term hiervoor is het niet-formeel leren, wat in tegenstelling staat tot het schoolse leren (Eraut, 2000).

Kadervorming bij de VDS bestaat uit het geven van de nodige input en enthousiasme om met de inhoud aan de slag te gaan. Er wordt ruimte gemaakt voor uitwisseling tussen de deelnemers zodat ze meer betrokken worden bij de inhoud van kadervorming. Het doel is om verandering teweeg te brengen bij de cursisten. Maar de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk stelt de deelnemers zelf verantwoordelijk om er voor te zorgen dat ze verandering bij zichzelf, hun speelplein en hun collega's brengen. Op een animatorcursus krijgen de deelnemers een beeld van een kwaliteitsvol speelplein en hoe ze daaraan kunnen meewerken. De VDS is een sterke pleiter voor het open speelaanbod en dit komt ook tot uiting in hun cursussen. Maar een animator zou verbetering op zijn werking teweeg moeten brengen of het nu gaat over een strikt gesloten of een open speelaanbod. Verder zit de speelvisie op zich ook vervat in het vormingsaanbod. Kadervorming is een onderdeel van ondersteuning van de VDS om meer en betere speelkansen te creëren in de vrije tijd van kinderen (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2014).

2.4 Conclusie literatuurstudie

Deze literatuurstudie is opgebouwd vanuit een trechterstructuur namelijk: samenleving, jeugdwerk, speelpleinwerk en de VDS.

De vrijetijdsbesteding wordt het derde pedagogische milieu genoemd. Als formulering voor vrije tijd wordt er een residuele definitie gehanteerd waarbij de beleving eveneens een belangrijke plaats krijgt. Er zijn verschillende vormen van vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren. Eén werkvorm is het jeugdwerk dat een bepaalde identiteit heeft. Het jeugdwerk is voor of door jeugd en men neemt er aan deel op vrijwillige basis. Het jeugdwerk kan scherp gesteld worden aan de hand van drie basiskenmerken: het is formele vrijetijdsbesteding, het heeft een pedagogisch oogmerk en een sociaal-cultureel profiel. Verder heeft het jeugdwerk heel wat agogische eigenschappen. Een jeugdwerker heeft zo een horizontale relatie met de kinderen of jongeren en hij of zij begeleidt hen in plaats van op te voeden. Een organisatie van het jeugdwerk kan animatorcursussen organiseren waar jonge animatoren gevormd worden in het begeleiden en animeren van kinderen en jongeren in het jeugdwerk.

Het speelpleinwerk is op zijn beurt dan weer een specifieke werkvorm van het jeugdwerk. Het speelpleinwerk is in Vlaanderen een weids verspreide en gevarieerde vorm van eerstelijns plaatselijk jeugdwerk. Jonge vrijwillige animatoren bieden een ambulant aanbod, gericht op spel en spelen, aan 3 tot 16 jarigen in de vakantieperiodes.

Lokale speelpleinen kunnen zich aansluiten bij de landelijke jeugddienst: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw. Deze voert drie kerntaken uit namelijk: ondersteuning, kadervorming en belangenbehartiging. De VDS wil meer en betere speelkansen creëren in de vrije tijd van kinderen door te focussen op eigenheid, vrijheid, intens spelen op het speelplein. Deze visie zit ook vervat in de animatorcursussen die ze organiseren.

Bij het jeugdwerk, dat valt onder het vrijetijdsaanbod, heeft de jeugdwerker een bepaald profiel dat specifiek wordt op het speelplein en nog specifiek wordt voor de VDS.

3. Onderzoeksvragen

In dit onderzoek wordt een antwoord geformuleerd op volgende overkoepelende onderzoeksvraag:

'Op welke manier maken de animatoren, die recent een animatorcursus bij de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk volgden, zich de visie op spel en spelen van de VDS eigen en hoe passen ze deze toe op het vakantiespeelplein?'

Of eenvoudig gezegd: 'Blijft de visie bij de animatoren plakken?'

Bij deze hoofdonderzoeksvraag worden ook nog enkele subvragen gesteld:

- Hoe beleven de cursisten hun animatorcursus bij de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk in de paasvakantie van 2015?
- Hoe **ervaren en internaliseren** de cursisten, die een animatorcursus volgden bij de VDS in de paasvakantie van 2015, de **visie op spel en spelen** van de VDS?
 - Wat verstaan de cursisten onder de visie?
 - Wat is de mening van de cursisten over de visie?
 - Welke gevoelens plaatsen de cursisten bij de visie?
 - Wat verwachten de cursisten dat ze gaan implementeren van de visie op hun speelplein?
- Welke aspecten van de **visie op spel en spelen** van de VDS **gebruiken** de animatoren, die een animatorcursus volgden bij de VDS in de paasvakantie van 2015, op hun speelplein?
 - Hoe ervaren de animatoren hun speelplein?
 - Welke veranderingen merken de animatoren in hun houding op het speelplein?
 - Welke veranderingen merken de animatoren in hun gedrag in omgang met kinderen op het speelplein?
 - Wat is hun huidige mening over de visie?
 - Op welke manier komt de visie tot uiting op hun speelplein?
 - Welke factoren ervaren de animatoren als belemmerend of bevorderend voor de visie op spel en spelen van de VDS om te kunnen implementeren op hun speelplein?

Deel 2: Data en methode

In dit tweede deel van de masterthesis worden de deelnemers, het onderzoeksopzet, het materiaal en de analyseprocedure verduidelijkt.

1. Deelnemers

De deelnemers van het onderzoek zijn jongeren tussen 15 en 18 jaar die een animatorcursus volgen in de paasvakantie bij de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS). Op vier van die cursussen in Vlaanderen wordt er een focusgroep georganiseerd met 5 tot 9 deelnemers van hetzelfde speelplein. De respondenten worden geselecteerd indien ze met een grote groep van hetzelfde speelplein komen en naar dezelfde animatorcursus gaan. In de zomervakantie vinden de tweede reeks focusgroepen plaats met dezelfde groepen respondenten op hun speelplein. Dus er worden opnieuw vier focusgroepen gehouden.

De speelpleinen waar de respondenten vandaan komen of naar toe zullen gaan, verschillen qua werking, organisatie in speelaanbod, grootte, vergoeding, hoeveelheid animatoren ... Ook varieert de ervaring van de deelnemers in het leiding geven op het speelplein van geen tot veel. Bovendien situeert iedere focusgroep zich op een andere animatorcursus in een andere provincie in Vlaanderen. Wat er voor zorgt dat de jongeren hun cursus volgen in een verschillende setting. Dit levert een verscheidenheid op in aanpak van de instructeurs, deelnemers, groepssfeer, locatie ... op.

De leeftijd van de jongeren is dus ongeveer dezelfde en ze volgen allemaal een animatorcursus in de paasvakantie bij de VDS, maar de personen zijn wel verschillend qua karakter, hoeveelheid ervaring in het leidinggeven, gender, achtergrond speelplein, plaats van de cursus enz. Er kan dus gesteld worden dat er een diversiteit is tussen de verschillende focusgroepen en dat de onderzoekspopulatie heterogeen is.

Een medewerkster van de VDS en een cursusverantwoordelijke krijgen de resultaten van dit onderzoek voorgelegd en hierover zal een interview gebeuren. Nadien, wanneer de resultaten verwerkt zijn, worden er aanbevelingen geschreven naar de VDS of de speelpleinen toe.

2. Algemene onderzoeksopzet

Er worden dus tweemaal focusgroepen georganiseerd met dezelfde deelnemers: eenmaal op cursussen in de paasvakantie en eenmaal op speelpleinen in de zomervakantie. De eerste keer worden de deelnemers gerekruteerd door een medewerkster van de VDS. Zij contacteert de verantwoordelijke van elke cursus, die dan op zijn beurt de deelnemers informeert.

In de zomervakantie organiseert de onderzoeker de focusgroepen. Tijdens de gesprekken op de cursussen werd er reeds met één groep deelnemers een datum voor de volgende focusgroep gepland. Met de andere jongeren wordt er contact opgenomen via Facebook, e-mail of telefoon. Een week voordat de focusgroep zal doorgaan, zal er nog een herinnering verstuurd worden via het medium waarop ze het best te bereiken zijn.

Nadat de data van de focusgroepen verwerkt zijn, worden de interviews met de medewerkers van de VDS afgenomen. Via e-mail zal er met hen een afspraak worden gemaakt. Deze informatie wordt ook opgenomen in de thesis.

3. Materiaal

Op basis van de onderzoeksvragen worden vragenlijsten opgesteld voor de focusgroepen. De eerste bevraging in de paasvakantie is opgebouwd op basis van de onderzoeksvragen omtrent het beleven van de animatorcursus en het ervaren van de visie van de VDS. Deze semi-gestructureerde vragenlijst is te vinden in bijlage 2. Het zijn voornamelijk open vragen waar dan op doorgevraagd wordt. De focusgroep op de cursus gebeurt aan de hand van het spel 'pimpampet'. Volgens Dedding, Jurrius, Moonen, & Rutjes (2013) wekt interviews afnemen aan de hand van een spel de interesse bij jongeren. Het spel zorgt er voor dat de jongeren meer alert blijven gedurende de focusgroep en gemotiveerd zijn om zich te concentreren. Het ludieke aspect maakt dat er tijdens het gesprek regelmatig adempauzes zijn. In het midden van het gesprek is er ook een kleine eet- en drinkpauze waarvoor de moderator de benodigdheden voorzien heeft.

De focusgroepen in de zomervakantie werken vooral rond de onderzoeksvraag 'wat de cursisten gebruiken van de visie op hun speelplein'. Meer concreet gaan de vragen over hun al dan niet veranderde houding over de visie op spel en spelen en de toepassing ervan op hun speelplein. Deze focusgroepen gebeuren eveneens aan de hand van een spel namelijk 'Junglespeed'. Deze vragenlijsten zijn te vinden bij bijlage 3. De deelnemers worden gedurende de gesprekken ook voorzien van een hapje en een drankje.

Tijdens de focusgroepen en interviews is er een laptop aanwezig met het programma 'audacity' om een geluidsopname te kunnen maken. De deelnemers worden hiervan op de hoogte gebracht. Ook pen en papier om de namen te noteren en notities te maken zijn noodzakelijk. Steekkaartjes met hierop de vragen zijn ook belangrijk zodat de deelnemers bij het 'winnen' van een spelronde een vraag kunnen voorlezen. Een lijst met gevoelens, waarden en eigenschappenkaartjes neemt de interviewer alsnog mee. De deelnemers ondertekenen vóór het aanvangen van het gesprek een informed consent (zie bijlage 1). Het interviewschema van de twee interviews is te vinden onder bijlage 4.

4. Analyseprocedure

Tijdens of onmiddellijk na het afnemen van de focusgroepen noteert de onderzoeker opvallendheden of impressies, alsook de omstandigheden waarin het gesprek plaatsvindt en de bijhorende datum. Kort nadat de gesprekken plaats hebben gevonden, worden ze letterlijk uitgetypt met aansluitend een beknopte samenvatting.

Het proces van kwalitatieve analyse bestaat uit drie onderzoeksactiviteiten die elkaar voortdurend afwisselen: waarnemen, analyseren en reflecteren. Het proces van waarnemen gaat over het verzamelen van materiaal (Baarda, Bakker, Fischer, Julsing, Peters, van der Velden, & de Goede, 2013). Het afnemen van focusgroepen werd voorheen al beschreven. Uit deze gesprekken wordt een selectie gemaakt van wat er gebruikt gaat worden in de analyse. De tweede onderzoeksactiviteit is

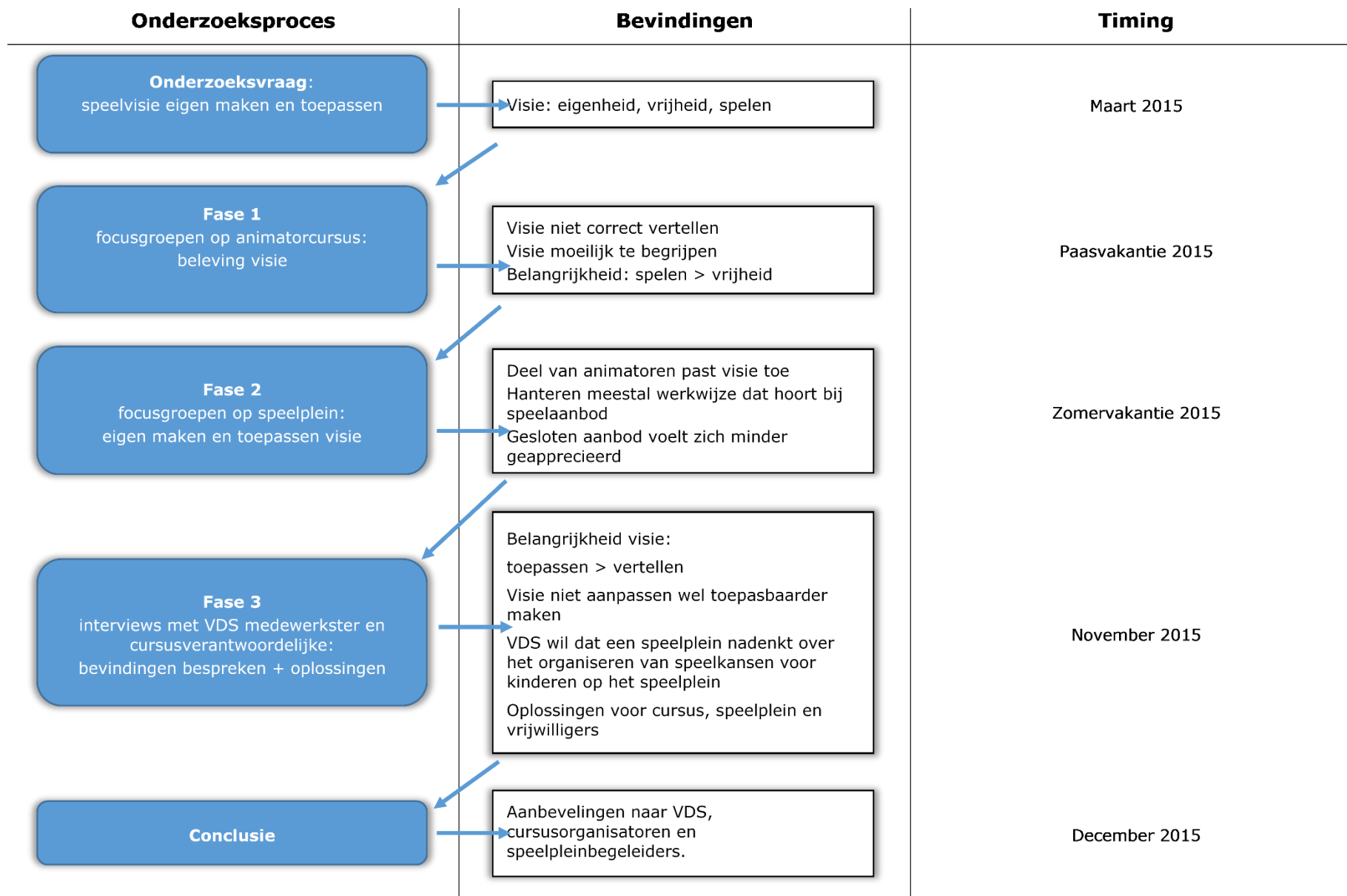
het analyseren. Hierbij gaat de onderzoeker het verkregen materiaal lezen en ondertussen interpreteren. Met andere woorden, het zoeken naar de betekenis van de verklaringen van de respondenten. Op basis van de vragenlijst wordt een labelschema opgesteld. Eventuele (sub)sublabels worden bijgevoegd door het lezen van de uitgeschreven focusgroepen. De tekstfragmenten van het onderzoeksmateriaal krijgen een code of label toegekend. Labels zijn woorden waarmee de onderzoeker aangeeft waar de analyse van de tekst over gaat. Ze leggen een verband tussen het empirisch materiaal en het interpretatiekader van de onderzoeker. Na het ontleden van de informatie gebeurt het proces van synthetiseren. De codes worden terug samengevoegd en geordend. De thesis is kwalitatief van aard waardoor er in de data niet gezocht wordt naar oorzakelijke verbanden, maar naar betekenissen, gemeenschappelijkheden, verschillen of uitzonderingen (Baarda, et. al., 2013). Zo zullen de focusgroepen in de paasvakantie vergeleken worden met de focusgroepen in de zomervakantie om eventueel een evolutie vast te stellen. Verder zullen de interviews op dezelfde manier worden geanalyseerd en eveneens worden opgenomen in de besluitvorming. Voor het analyseren van deze gesprekken maakt men gebruik van het computerprogramma MAXQDA. Na elke fase van het onderzoek wordt een tussentijdse conclusie opgemaakt. Op basis hiervan gebeurt de laatste onderzoeksactiviteit namelijk het reflecteren. Er wordt hierbij gekeken of de resultaten van de analyse bijdragen aan de beantwoording van de onderzoeksvragen in de algemene conclusie (Baarda, Bakker, van der Hulst, Julsing, Fischer, van Vianen, & de Goede, 2012).

Deel 3: Resultaten

Het derde deel van het onderzoek beschrijft de waarneembare resultaten. De structuur van het resultatenhoofdstuk zal gevormd worden aan de hand van de (deel-) onderzoeksvragen die voorheen werden geformuleerd. Deze onderzoeksvragen worden geordend en besproken op basis van de tekstfragmenten verzameld in de focusgroepen en interviews. Vervolgens worden er in de bespreking linken gelegd met de literatuurstudie met aansluitend het rapporteren van verbanden of verschillen (Baarda, et. al., 2013). Zo worden er bijvoorbeeld per onderdeel verbanden gezocht tussen cursisten met een gelijkaardige mening.

De essentie van kwalitatief onderzoek is de levensechtheid. Daardoor zal het perspectief van de betrokkene bij de rapportering van de resultaten tot zijn recht komen. Eveneens wordt er gebruik gemaakt van details en citaten die de tekst verlevendigen en die een demonstratie zijn van het taalgebruik (Baarda, et. al., 2013).

Het verzamelen van informatie verloopt in drie fases: de focusgroepen op de animatorcursussen, de focusgroepen op de speelpleinen en de interviews met een VDS-medewerkster en een cursusverantwoordelijke. Een schema van het onderzoeksproces is te vinden op de volgende pagina.

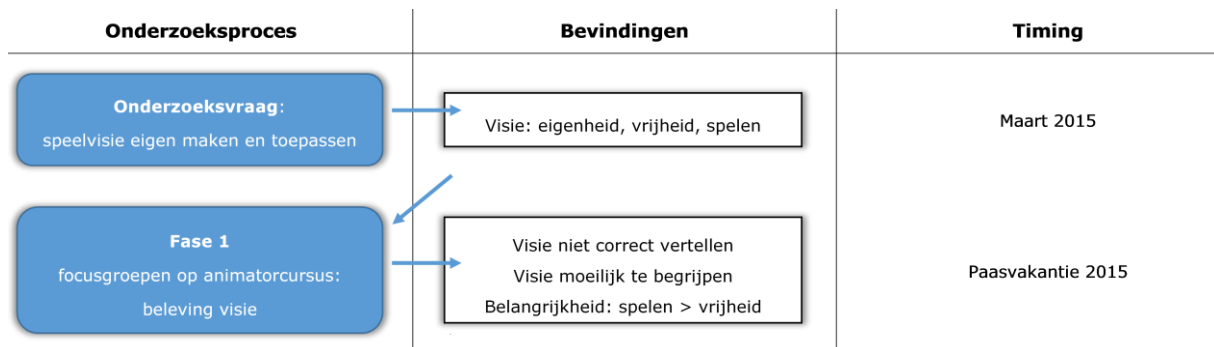

Figuur 5: Schematisch overzicht onderzoeksproces

Fase 1: Focusgroepen op animatorcursussen

Bij fase 1 van het onderzoek wordt de eerste reeks focusgroepen georganiseerd op vier verschillende animatorcursussen van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, uitgegaan van verschillende provincies namelijk: Vlaams-Brabant, Antwerpen, Limburg en Oost-Vlaanderen. Het onderzoek heeft dus een behoorlijke geografische spreiding.

Deze eerste fase van de analyse bevat een beschrijving van de speelpleinen, de beleving van de animatorcursus en de visie op spel en spelen. En als laatste volgt nog een tussentijdse conclusie over deze fase.

Figuur 6: Fase 1

1. Beschrijving speelpleinen

Van elk van de vier speelpleinen ging een groep respondenten samen op een animatorcursus. Bv.: op cursus 1 kwamen de respondenten van speelplein 1. Sommige respondenten hebben nog niet op een speelplein gestaan, maar zullen vermoedelijk na de cursus naar hetzelfde plein gaan als hun groep, die van dezelfde gemeente afkomstig is.

Speelplein 1 is een groot speelplein in Overijse waar kinderen welkom zijn van vier tot vijftien jaar. Ze zijn opgedeeld in verschillende leeftijdsgroepen met vaste animatoren. Kinderen met een beperking zitten ook in de gewone leeftijdsgroepen met eventueel een persoonlijke begeleider. In de voormiddag spelen de kinderen een opgelegd spel per leeftijdsgroep en in de namiddag is er een open speelaanbod. De ondervraagde cursisten hebben nog geen ervaring in het leidinggeven, maar ze zijn als kind steeds op dit speelplein geweest. Hierdoor kennen ze de werking van hun speelplein en nemen ze dit waarschijnlijk als hun referentiekader.

Speelplein 2, gelegen in Balen, heeft een eerder conservatieve werking. Het is ingedeeld in leeftijdsgroepen en jongens en meisjes zijn ook gesplitst. Bij de oudste groep zijn de meisjes en jongens wel gemengd. Het speelaanbod is gesloten met als uitzondering hun speel-tweedaagse die een open karakter heeft. Speelplein 2 heeft zoals het eerste speelplein veel kinderen, maar ook veel animatoren. Alle respondenten van dit plein hebben reeds ervaring op het speelplein. Want ze hadden vorige zomer een inleefweek gedaan als leiding op het speelplein. De animatorenploeg bestaat uit allemaal vrijwilligers tot groot ongenoegen van de respondenten.

Speelplein 3 is gevestigd in Halen. Al de geïnterviewde animatoren van speelplein 3 hebben reeds als leiding op hun speelplein gestaan. Het voelde aan alsof ze elkaar goed kenden en een hechte animatorenploeg vormden. Na een speeldag spraken ze vaak met de animatorenploeg nog af om

activiteiten te doen als samen frietjes te gaan eten. Op speelplein 3 krijgen de animatoren een kleine vergoeding. Op maandag en dinsdag is er een gesloten aanbod. Dan wordt er gewerkt in leeftijdsgroepen. En op donderdag en vrijdag wordt er een open speelaanbod georganiseerd. Woensdag is er geen speelplein. Dit plein werkt ook met inclusie, waarbij kinderen van een voorziening voor bijzondere jeugdzorg ook mogen komen.

Het laatste speelplein, **speelplein 4**, is uit Geraardsbergen. Uit de groep respondenten hadden vier van de vijf respondenten al leiding gegeven op het speelplein. De hoeveelheid ervaring varieerde in aantal weken. Hun speelplein delen ze op in drie 'pleinen': het 'kleuterplein' voor kinderen van 2,5 tot 6 jaar, het 'groot plein' vanaf 7 tot 15 jaar en waar ook een aparte tienerwerking is en als laatste is er nog het 'ondersteboven plein' voor kinderen met een beperking. Bij het groot plein hebben de kinderen de keuze uit verschillende activiteiten. De tieners zijn nog meer vrij om te kiezen wat ze gaan doen doordat ze een budget krijgen. Bij het kleuterplein zijn het meestal vaste activiteiten in een doorschuifstelsel, maar houden ze één keer per week een hoekenwerking.

De groepen respondenten van bijhorend speelplein worden samengevat in een overzichtelijke tabel:

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4
Animatorcursus	Cursus 1	Cursus 2	Cursus 3	Cursus 4
Aantal deelnemers	8	9	8	5
Aantal vrouwen	5	5	4	3
Aantal mannen	3	4	4	2
Aantal met ervaring	0	9	8	4
Speelplein	Speelplein 1	Speelplein 2	Speelplein 3	Speelplein 4
Grootte speelplein	Groot	Groot	Gemiddelde grootte	Eerder groot
Organisatie speelaanbod	Deels open – deels gesloten	Gesloten	Afwisselende dagen open - gesloten	Meeste open
Vergoeding	€32 verhoogd na enkele weken tot €80 à €90	Geen	€15 €18 in weekend	€32,42
Voldoende animatoren	ja	ja	ja	ja

Tabel 1: Groepen respondenten bij de focusgroepen op de animatorcursussen

2. Beleving animatorcursus

Eén van de onderzoeksvragen luidde: "Hoe beleven de cursisten hun animatorcursus bij de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk in de paasvakantie van 2015?". In dit onderdeel wordt een antwoord gezocht op deze vraag.

Enthousiaste antwoorden als tof, leerrijk, amusant, interessant, vermoeiend en actief kwamen naar voren op de vraag **wat ze van de cursus vonden**. Enkel was opvallend dat op cursus 3 er overwegend een minder enthousiast antwoord naar boven kwam in vergelijking met de andere drie

cursussen. De sfeer die op cursus vonden ze wat minder. Ze voelden zich op de cursus ook een apart groepje los van de andere deelnemers. Bovendien hadden ze de indruk dat ze al veel wisten van de inhoud omwille van hun hoeveelheid ervaring en vormingen die ze reeds hadden gekregen op hun plein. De andere pleinen gaven aan zeer veel nuttigs bijgeleerd te hebben ondanks dat de animatoren van speelplein 2 en 4 ook al ervaring hadden in het leidinggeven. Opmerkelijk was dat velen direct letterwoorden probeerden op te sommen na de vraag wat ze hadden geleerd, bijvoorbeeld het letterwoord DITMUZA. Maar slechts enkelen wisten op de laatste dag van de cursus nog waarvoor de letters stonden.

Verder waren de cursisten over het algemeen positief over hun **begeleiding**. De interviewer had de indruk dat op cursus 4 de begeleiding het dichtst stond bij de cursisten.

Één cursist zonder ervaring gaf aan dat ze meer **zin had gekregen** om op het speelplein te staan door het volgen van deze animatorcursus. Anderen zeiden dat ze voor de cursus al heel veel zin hadden om animator te worden, maar gaven wel weer aan dat ze leuke spelideeën hadden gekregen die ze graag wilden uitproberen. Het doel van zo'n cursus is naast vaardigheden bijbrengen ook zin doen krijgen in speelpleinwerk (Schoupe, 2009). Sommigen beweerden dat ze zekerder geworden waren van zichzelf door deze animatorcursus.

3. Beleving visie op spel en spelen

Bij het tweede deel van de focusgroepen op de animatorcursussen stond volgende onderzoeksvraag centraal: "Hoe ervaren en internaliseren de cursisten, die een animatorcursus volgden bij de VDS in de paasvakantie van 2015, de visie op spel en spelen van de VDS?".

Ter opfrissing nog even kort de drie pijlers van visie op spelen van de VDS.

- 1) respect hebben voor de eigenheid van elk kind
- 2) vrijheid bieden door een prikkelend en gevarieerd aanbod van impulsen
(door vrienden en begeleiders, vanuit omgeving en materiaal)
- 3) belang hechten aan het intens spelen van elk kind

(VDS vzw, 2012)

Bij dit onderdeel van de beleving van de visie zal eerst gepolst worden naar wat de deelnemers hier nu juist onder verstaan. Verder zullen hun mening en gevoelens omtrent deze visie bekeken worden. Hierna wordt geanalyseerd wat er van deze visie op spelen aan bod kwam op hun cursus. En als laatste is de volgende vraag aan de orde: Wat verwachten de cursisten dat ze van deze visie gaan implementeren op het speelplein?

3.1 Kennis visie

Op alle cursussen werd de visie op spelen vrijwel onmiddellijk **gelijk gesteld aan een open speelaanbod**. Het klopt dat de VDS een voorstander is dat kinderen vrijheid hebben in hun spelen. Maar ze keuren het gesloten speelaanbod zeker niet af. In een gesloten speelaanbod kan een kind ook vrijheid vinden in zijn spel door bijvoorbeeld te kunnen kiezen naast welk vriendje hij gaat staan. De cursisten vonden dat een speelaanbod ofwel gesloten ofwel open was. Ze zagen het eerder vanuit

een wit-zwartperspectief zonder het bestaan van een grijze zone te erkennen. Eén respondent had zelfs begrepen dat een open speelaanbod een verplichting was.

Bij het polsen naar het VDS-gevoel konden sommigen zich een meer genuanceerd idee voorstellen dan bij het woord visie. De eerste pijler van de visie pleit voor de **eigenheid** van elk kind. Het was wel bij sommige respondenten tussen de lijntjes te lezen bij hun antwoorden. Zij vonden dit belangrijk. Nochtans correspondeerden ze dit niet met de visie.

De tweede pijler omtrent het bieden van **vrijheid** aan kinderen kwam letterlijk naar voren bij twee focusgroepen zoals in volgende reactie:

“Die (VDS) willen dat kinderen echt kiezen, en dat je bij je spel altijd je impulsen ook hebt voorbereid en dat je iets nieuws in uw spel kunt ... zodat de kinderen dit ook fijner gaan vinden.”

Zij haalden het bieden van speelimpulsen dus aan. Maar bij de andere focusgroepen bleven ze hangen bij het concept van een open speelaanbod.

De visie van de VDS zet in haar laatste pijler het **spelen** van het kind centraal. Een animator vertelde dat de VDS alles aan de hand van een spel deed, ook groepsverdelingen. Deze reactie kwam specifiek na de vraag wat ze wisten van de visie op spelen. Maar eigenlijk doorheen de hele focusgesprekken was te merken dat de cursisten begrepen hadden dat de focus op spelen lag, ook al linkten ze dit niet aan de visie. Opvallend was dat de cursisten van cursus 2 misschien niet letterlijk wisten wat de visie op spelen was, maar ze konden wel in koor de basisvoorwaarden van intens spelen van de visie opsommen aan de hand van het letterwoord VICU, dat stond voor Vrijheid, interesse, comfort en uitdaging (zie bijlage 5).

“Dat zijn dingen waarmee je rekening moet houden. Dat moet altijd goed zijn en dan heb je een gelukkig kind.”

Maar deze voorwaarden verbonden ze uit zichzelf niet met de visie op spel en spelen. Enkele animatoren verklaarden dat ze hadden geleerd dat inleven en fantasie belangrijk is bij kinderen zoals deze reactie:

“Alle kinderen hebben keiveel fantasie nodig!”

3.2 Mening visie op spel en spelen

Bij het vragen naar de mening over de speelvisie gaven cursisten vooral expliciet hun mening over de organisatie van een speelaanbod.

De meesten die van een speelplein kwamen met een open speelaanbod, waren positief over dit soort werking. Omgekeerd was ook te merken dat de meeste cursisten die al ervaring hadden bij een gesloten speelwerking ook vonden dat deze organisatie het beste was. Hierbij hadden velen wel een meer genuanceerder antwoord dan bij de vorige groep. Hun mening kan mede gevormd zijn geweest door de animatorcursus. Deze cursus laat de positieve aspecten zien van het bieden van keuze bij kinderen.

Op speelplein 3 is het op sommige dagen een open aanbod en op sommige dagen een gesloten. De cursisten kwamen in de focusgroep tot een consensus dat dit de beste manier van werken was. Bij cursisten die ervaring hadden bij een afwisselend open en gesloten speelaanbod en cursisten zonder ervaring waren de meningen over het soort speelaanbod gemengd.

3.3 Gevoelens visie op spelen

Bij het vragen naar de gevoelens over de visie hadden veel cursisten opnieuw vooral een open speelwerking in hun hoofd en niet het algemene aspect als het hebben van keuze.

Enkele **positieve gevoelens** die de cursisten passend vonden bij deze visie waren: energiek, gestimuleerd en gelukkig. Ook gerust en bevredigend kwamen aan bod. Deze gevoelens pasten volgens de cursisten bij de visie omdat ze zelf op hun gemak zouden zijn als de kinderen tevreden waren.

Eerder **negatieve gevoelens** die de cursisten benoemden bij de visie waren vermoeidheid en onrust. Sommigen zouden zich ongewoon of ongemakkelijk voelen omdat ze nog nooit hadden gewerkt in een open speelaanbod. Enkele cursisten redeneerden dat wanneer ze zouden handelen vanuit de visie ze op één standje zouden moeten blijven staan op het speelplein, wat voor hen eentonig zou zijn. Ze zouden zich onnuttig voelen als er weinig kinderen langs zouden komen. Ook zich inspiratieloos voelen werd aangehaald omdat ze steeds hetzelfde zouden moeten doen.

Er kwamen dus afhankelijk van de persoon positieve of negatieve gevoelens kijken bij de visie op spelen.

3.4 Visie op cursus

Er werd de vraag aan de cursisten gesteld wat ze hadden gedaan rond de visie op hun cursus. Volgende zaken zijn dus elementen die de cursisten hebben onthouden en niet de effectieve inhoud over de visie op spelen. Op alle cursussen hadden ze zelf game- en play spelletjes gespeeld. (zie bijlage 6) Ook werd één dag op cursus volgens een open speelaanbod georganiseerd of soms hadden ze tijdens de hele cursus de keuze over wat ze gingen doen. Dit spelen was voor hen een voorbeeld van hoe ze iets konden doen op het speelplein voor de kinderen. Op sommige cursussen moesten ze zelf open speeldag voor kinderen voorbereiden en begeleiden. Op andere cursussen bleef het bij het maken van spelen voor de andere animatoren. Verder hadden ze een sessie gekregen over het geven van impulsen en het bieden van variatie. Op cursus 4 haalden ze ook aan dat ze geleerd hadden dat er limieten waren aan het bieden van vrijheid.

3.5 Bruikbaarheid visie

De meeste respondenten benoemden letterlijk dat spelen op zich belangrijk is. 'Belang hechten aan het intens spelen van elk kind' staat letterlijk in de visie van de VDS. De kern van de VDS namen de respondenten dus zeker mee naar huis. Verder spraken ze er wel niet over om het bieden van vrijheid te gebruiken op hun speelplein.

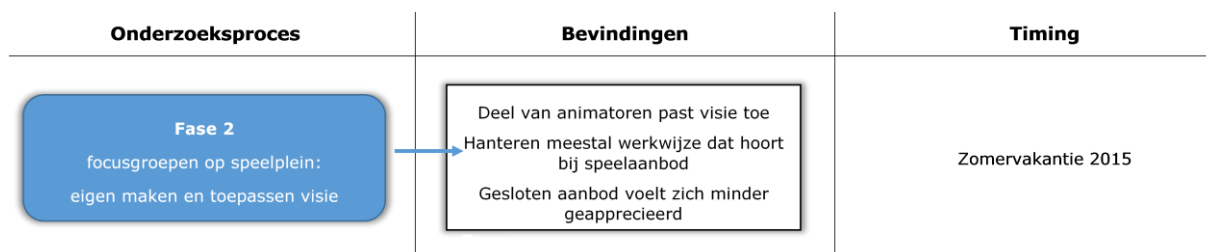
4. Tussentijdse conclusie fase 1

Om terug te komen op de hamvraag van deze thesis: 'Blijft de visie plakken?' wordt een korte conclusie geschreven. De visie van de VDS was voor de meeste animatoren moeilijk te vatten. Ze konden maar moeilijk afstappen van het idee dat het bieden van vrijheid niet absoluut samengaat met een soort speelaanbod. Verder was wel te merken dat sommige animatoren aan de visie wel onbewust belang hechten. De drie de pijlers van de VDS; eigenheid, keuze en spelen werden enkele keren benoemd in de gesprekken. Vooral aan het spelen op zich werd veel waarde gehecht. Verder vonden ze het bieden van fantasie en creativiteit ook zeer van toepassing op het speelplein. De kern van de visie over het bieden van vrijheid werd slechts door een deel van cursisten benoemd als belangrijk.

Fase 2: Focusgroepen op speelpleinen

Nadat de cursisten in de paasvakantie deelnamen aan een animatorcursus, werden nog eens vier focusgroepen afgenomen met dezelfde groepen respondenten op de speelpleinen.

Fase 2 van het onderzoek is opgebouwd uit een onderdeel waarin de respondenten worden weergegeven. Hierna wordt gekeken naar de beleving van het speelplein en de invloed van de animatorcursus. Dan volgt nog een onderdeel over de visie op spelen van de VDS. Als laatste komt er opnieuw een tussentijdse conclusie van deze fase.

Figuur 7: Fase 2

1. Respondenten

Het was niet altijd mogelijk om alle respondenten van een groep op eenzelfde moment terug te kunnen samenbrengen. Bovendien zijn niet alle animatoren leiding gaan geven op een speelplein. Hierdoor is er sprake van uitval in de respondenten. Op het moment dat een focusgroep plaatsvindt, hebben alle ondervraagden deze zomer minstens één week als animator op hun lokaal speelplein gestaan.

	Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4
Speelplein	Speelplein 1	Speelplein 2	Speelplein 3	Speelplein 4
Aantal deelnemers	3	3	6	5
Aantal vrouwen	2	2	3	2
Aantal mannen	1	1	3	3
Totaal aantal weken animator	1 - 2 weken	5 weken	4 - 6 weken	3 - 5 weken
Grootte speelplein	Groot	Groot	Gemiddelde grootte	Eerder groot
Organisatie speelaanbod	Deels open – deels gesloten	Gesloten	Afwisselende dagen open - gesloten	Meeste open
Vergoeding	€32 verhoogd na enkele weken tot €80 à €90	Geen	€15 €18 in weekend	€32,42
Voldoende animatoren	ja	ja	ja	ja

Tabel 2: groepen respondenten bij de focusgroepen op de speelpleinen

2. Beleving speelplein

De meeste animatoren van de ondervraagde speelpleinen vonden het speelplein deze zomer **zeer leuk**. Vaak volgde hierop als antwoord dat kinderen animeren heel vermoeiend was. Bij het bezoek op de speelpleinen bestempelden alle animatoren hun animatorenploeg als zeer positief. Over het algemeen waren de geïnterviewden eveneens tevreden over de kinderen. Nog op te merken was dat er een veralgemeend beeld naar voren kwam bij de bevraging: leuke kinderen waren kinderen die goed meededen.

3. Invloed van animatorcursus

In dit onderdeel volgt een samenvatting van de invloed van de animatorcursus met Pasen op het speelplein en de animatoren. Maar om te beginnen wordt er eerst met de animatoren terug geblikt op de cursus die ze gevolgd hebben.

Zelfs enkele maanden na de cursus kwam er nog steeds een zeer enthousiast antwoord bij alle ondervraagden: ze hadden allemaal een erg **leuke tijd gehad**. Zelfs op cursus 3 kwamen er nu enkel leuke herinneringen naar boven. Want toen op de vorige focusgroep waren ze iets minder enthousiast dan de andere groepen respondenten. Enkel animatoren merkten bij zichzelf dat ze zelfverzekerder waren geworden op het plein. Dit effect werd al eerder waargenomen bij onderzoeken bij animatorcursussen (De Visscher, 2003).

Als terugblik werd er ook gepeild naar wat de animatoren **gemist hadden** in de animatorcursus. Een paar groepen cursisten hadden graag nog zaken bijgeleerd die specifiek van toepassing waren op hun plein, zoals het leren omgaan met kinderen met autisme (speelplein 1) en het leren om een programma voor te bereiden voor een gesloten aanbod (speelpleinen met een (deels) gesloten aanbod). Een animatorcursus bij de VDS bestaat uit een programma dat op voorhand vast ligt. De cursisten hebben weinig inspraak in de gegeven inhoud (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2014).

Op de animatorcursus beweerden de animatoren dat ze veel hadden **bijgeleerd**. Maar wat passen ze nu echt toe op het speelplein? Bijna alle bevraagde leiding gebruikten vaker het inleven, het verkleden, toneeltjes en fantasie, zoals ze op de eerste focusgroepen al hadden voorspelt. Verder werd ook vaak aangehaald dat ze spelletjes die ze leuk vonden op animatorcursus opnieuw gebruikten op het plein. Net zoals omvormen van een spel. Verder hanteerden enkelen nog concreet geleerde zaken zoals brainstormen, terrein afbakenen of het oplossen van een conflict. De opgesomde vaardigheden werden ook al eerder als bruikbaar benoemd tijdens de focusgroepen op de cursussen. Het merendeel van de bevraagde speelpleinanimatoren wist niet meer welke letterwoorden ze hadden geleerd op de cursus. Ze maakten ook geen voorbereiding aan de hand van de geleerde puntjes. Enkel op speelplein 3 zaten deze nog zeer helder in het geheugen omdat ze nog maar net een opfrissingsvorming hadden gehad op het speelplein. Ze gebruikten de tips van de VDS dus wel degelijk om een voorbereiding te maken. Dit is een mogelijke illustratie van het effect van iets te herhalen als men iets wil onthouden en gebruiken (Boekaerts & Simons, 2003).

Na de animatorcursus kregen de animatoren een evaluatieboekje van hun **stage** mee. Hierin werd een evaluatie ingevuld door zowel de animatoren als hoofdanimatoren. Alle ondervraagden vertelden dat ze dit boekje gebruikten en er tevreden over waren. Ze beweerden dat ze alles wat ze geleerd

hadden nog eens konden nalezen op het internet. Maar deze informatie werd slechts door enkelen gebruikt. Velen zouden het zinvol vinden om deze informatie op papier te krijgen. De meeste animatoren wisten niet veel meer van de cursus. Iemand had ook nog het idee om een klein boekje vol spelletjes te maken, wat zou kunnen gebruikt worden tijdens een dood moment. Weer anderen merkten op dat ze een informatieboekje van de cursus niet hadden gemist en waarschijnlijk ook niet zouden gebruiken.

4. Visie op spel en spelen van VDS

De visie van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk draait om het geven van vrijheid aan de kinderen op het speelplein. In dit onderdeel van de thesis wordt er gekeken naar de mening van de animatoren over de visie, welke waarden ze er bijpassen, of hun houding aansluit bij deze visie, over het vakantiegevoel en tenslotte wordt de uiting van de visie op het speelplein beschreven.

4.1 Mening visie

Op de animatorcursus hadden de animatoren reeds hun mening geformuleerd over de visie. Slechts een gedeelte hechtte toen waarde aan de visie. Maar door zelf op het plein te staan, hadden ze mogelijks een andere kijk gekregen op de zaken. Daarom werd dit nog eens opnieuw bevestigd.

De meningen van de respondenten van **speelplein 1** waren op de focusgroepen op cursus verdeeld. Nu waren alle animatoren het er over eens dat de manier van werken op hun speelplein de beste is. Hun plein had in de voormiddag een gesloten en in de namiddag een open werking.

Op de animatorcursus met Pasen vonden de meesten van het **speelplein 2**, dat een gesloten speelaanbod heeft, het bieden van vrijheid niet zo van betekenis. Uit de gesprekken in de zomervakantie bleek dat alle animatoren tevreden waren met de weinige hoeveelheid vrijheid die ze gaven op hun speelplein.

Op **speelplein 3** is het op sommige dagen een open aanbod en op sommige dagen een gesloten. De cursisten kwamen op de cursus tot een consensus dat dit de beste manier van werken was. Maar door op het speelplein opnieuw naar hun opinie te polsen, waren de meningen deze keer uiteenlopend. Sommigen vonden dat kinderen veel vrijheid moesten hebben zoals op de dagen met een open aanbod en anderen vonden dit net niet. Opvallend kwam nu wel naar voren dat ze een grens moesten stellen aan de vrijheid van de kinderen omdat ze zich anders respectloos gedroegen tegenover de animatoren.

De meningen van de animatoren van het **speelplein 4** met een open aanbod waren onveranderd op de twee focusgroepen. Ze zijn grote voorstanders van het hebben van vrijheid op het speelplein.

Er is dus een klein verband te zien tussen de mening van de animatoren over de visie en de manier van organiseren van hun speelaanbod. Verder hadden alle animatoren de opinie dat de manier van werken op hun speelplein goed is; ook al hadden sommigen animatoren hierdoor hun mening gewijzigd tegenover op cursus.

4.2 Waarden visie

Aan de animatoren werd een lijst gegeven met waarden. Hieruit mochten ze er enkele selecteren welke ze belangrijk vonden op het speelplein. Het zou kunnen wijzen op een internalisering van de visie, indien de animatoren volgende waarden (overeenkomstig met de visie) zouden uitkiezen: eigenheid, vrijheid (zelfbepaling, zelfbeschikking) plezier (speelsheid of humor), betrokkenheid (interesse), comfort en uitdagendheid (variatie).

Bij alle focusgroepen kwamen de waarden plezier, humor en speelsheid meermaals aan bod. Velen vonden dit ook het doel van het speelplein. Variatie of uitdagendheid en comfort werden tijdens elk gesprek minstens één maal genoemd. Opvallend was dat niemand vrijheid aanhaalde als belangrijk op het speelplein. Terwijl dat centraal staat in de visie.

De waarden die niet met de visie overeenkomen maar, die wel vaak genoemd werden, waren gelijkheid, verantwoordelijkheid, creativiteit en zelfvertrouwen.

“Zelfvertrouwen is ook wel belangrijk want als je geen vertrouwen hebt in jezelf zien de kindjes dat ook en dan gaan ze doen wat ze willen doen.”

Uit vorige quote valt af te leiden dat deze persoon zelfvertrouwen belangrijk vond om invloed te kunnen hebben op de kinderen.

4.3 Houding visie

Aan de animatoren werd ook de vraag gesteld of hun houding op het speelplein overeenkomt met de visie. Allen antwoordden dat dit klopte omdat ze kinderen binnen een spel vrijheid willen geven. Op enkele speelpleinen benadrukten de animatoren ook nog eens extra dat ze met de inbreng van de kinderen echt iets wilden doen. Volgende slogan werd aangehaald:

“Heeft een kind een speelidee? - Doe er dan iets mee!”

Maar het aspect van sociale wenselijkheid kan een grote rol spelen. Enkele kanttekeningen moeten gemaakt worden want heel wat uitspraken strookten niet met de visie, zoals de volgende van speelplein 1:

“Je kan niet een heel programma aanpassen omdat 1 of 2 kinderen altijd zitten te zagen.- Ja het zijn altijd dezelfde kinderen. Ik denk dan van ‘oh kom dan niet hé, als je je niet amuseert’.”

Zij waren niet bereid om die kinderen een keuze te geven afwijkend van het vooropgestelde programma.

Op speelplein 3 hadden ze op afwisselende dagen een open of een gesloten werking. Enkele animatoren vertelden dat hun houding over het geven van vrijheid mee veranderde met het soort aanbod. In een gesloten aanbod gaven ze van nature de kinderen minder vrijheid, maar ze zeiden dat bij dit aanbod kinderen ook af en toe keuzes hadden in hun spelen. Op speelplein 4 vonden ze dat als je in de houding volgens de visie handelde, je enthousiasme moest uitstralen. Volgens de

kadervormingsregelingen van de Vlaamse Overheid is enthousiasmeren een competentie van een animator, namelijk de kinderen zin doen krijgen in een activiteit (Peeters & Smet, 2014).

Veel geïnterviewden gaven aan dat ze ook veel onbewust implementeerden in hun handelen. Zo gaven de jonge animatoren meer instinctief speelimpulsen aan kinderen zonder er echt over te moeten nadenken, wat wel het geval was vóór de cursus. Deze impulsen sluiten aan bij het bieden van keuzes aan kinderen zoals in de visie. Opvallend was dat op speelplein 1 (deels open, deels gesloten) en 2 (gesloten) in heel de focusgroep niets gezegd werd over speelimpulsen.

4.4 Beleving vakantiegevoel

Op de vraag of kinderen op het speelplein een vakantiegevoel beleefden, antwoordden de meeste animatoren genuanceerd. De meeste kinderen hadden wel echt het gevoel op vakantie te zijn maar wanneer ze verplicht werden door hun ouders om te komen gaat dit niet op, aldus de ondervraagden. Enkele animatoren van speelplein 1 legde de verantwoordelijkheid ook bij de kinderen zelf. Ze waren van mening dat als de kinderen zelf geen moeite deden om mee te doen, dat ze zich dan ook niet gaan amuseren.

"Als ze koppig zijn dan weten ze dat ze het niet leuk gaan hebben."

Het plezier of het vakantiegevoel op het speelplein valt sterk samen met de visie van de VDS.

4.5 Visie op het speelplein

Op de speelpleinen 1 en 3 met een deels open en deels gesloten aanbod kwam de visie volgens de animatoren vrij sterk naar boven. Dit omdat ze deels een open aanbod boden en waarbij ze op speelplein 3 veel speelimpulsen gaven. Regelmatig kwam het aspect van vrijheid ook aan bod tijdens het gesloten spel zoals bij het houden van een laddercompetitie. Op speelplein 3 maakten ze wel een kanttekening: de hoeveelheid vrijheid hangt sterk af van de persoonlijkheid van de animator tijdens het gesloten spel. Op dit speelplein gaven ze de kinderen twee keer per dag vrij spel en dat vonden de animatoren ook een pluspunt om aan te sluiten bij de visie.

Het speelplein 4 dat een open speelaanbod heeft vond dat de visie sterk op hun plein terug te vinden was. Dit kwam volgens hen doordat ze zelf ook veel plezier hadden en zo de kinderen konden meetrokken. De visie is slechts weinig te vinden op het speelplein met een gesloten aanbod. Af en toe hadden de kinderen inspraak in de spelletjes of werd er bijvoorbeeld een casino georganiseerd. Speelplein 2 voelde zich terechtgewezen door de VDS omwille van hun soort speelaanbod. Ze gaven aan dat de kinderen het heel leuk vonden op het speelplein en dat iedereen hun werking op deze manier zo gewoon is.

"Een gesloten aanbod is niet slechter dan een open aanbod!"

Op speelplein 2 vertelde een animator ook dat het soms wat moeilijker was om de collega's te overtuigen om een nieuw spel te spelen. Dit zou kunnen komen door het gevoel van weinig appreciatie en dat ze hierdoor minder open stond om nieuwe ideeën vanuit de animatorcursus van de VDS te gebruiken.

5. Tussentijdse conclusie fase 2

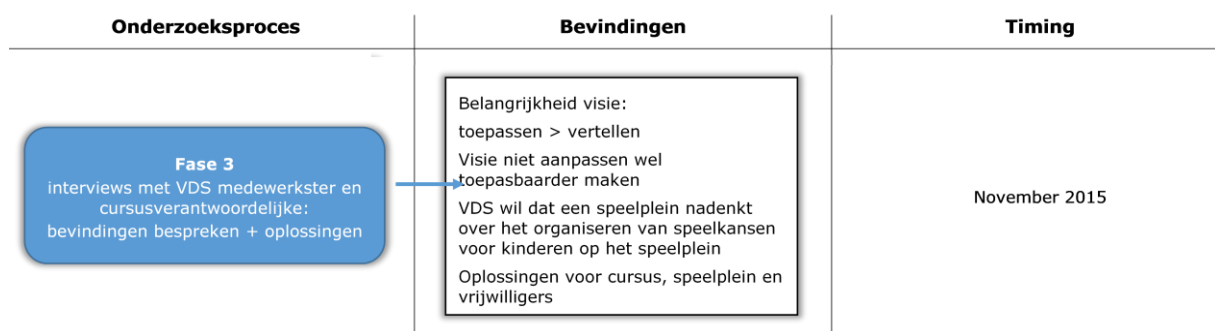
In deze tussentijdse conclusie wordt er nog even terug gekeken naar de hoofdonderzoeksvraag van dit onderzoek, namelijk of de visie op spelen geïnternaliseerd is bij de animatoren na het volgen van een animatorcursus. Van de acht focusgroepen wordt er nu een conclusie geschreven.

Bijna geen enkele animator kon op de focusgroepen woordelijk de visie vertellen. Bovendien vonden ze het nog steeds moeilijk om de visie te begrijpen. Tijdens de gesprekken op de speelpleinen was het voor animatoren nog verwarrend om situaties met veel vrijheid niet gelijk te stellen met een open speelaanbod waar ze zowel op de cursus als op het speelplein moeilijk van af konden stappen, zelfs na uitleg van de onderzoeker. Het open speelaanbod is iets concreter of herkenbaarder voor de animatoren dan vrijheid op zich. Slechts een deel van de animatoren gaf de kinderen bewust vrijheid in het spelen. Maar tussen de lijntjes door was te merken dat ze expliciet niet zoveel betekenis hechten aan die vrijheid op het speelplein. Uit zichzelf benoemden ze vrijheid ook niet als een belangrijk waarde. De meesten vonden de kern het spelen op zich en het plezier dat er bij hoort. Dit is ook een deel van de visie, maar het aspect van vrijheid was bij de meesten iets bijkomend. Er is tevens een verband te zien tussen het gebruik van de visie door de animatoren en het soort van organisatie van hun speelaanbod. Indien er een aanbod wordt gehanteerd met weinig vrijheid, geven de meeste animatoren ook geen vrijheid aan hun kinderen.

Als laatste was nog te merken dat de animatoren van het gesloten speelaanbod zich niet geapprecieerd voelden door de VDS omwille van hun speelaanbod. Hierdoor namen ze mogelijk minder informatie op vanuit de VDS.

Fase 3: Interviews met VDS-medewerkster en cursusverantwoordelijke

De conclusies van de acht focusgroepen worden voorgelegd aan een medewerkster van de VDS en aan een cursusverantwoordelijke. Het interviewschema is te vinden in bijlage 4. Een samenvatting van deze twee interviews volgt nu. In het eerste onderdeel wordt er gekeken naar hoe de visie tijdens de animatorcursus tot uiting komt. Verder volgen de onderwerpen: het woordelijk vertellen, het begrijpen en het eigen maken van de visie. Hierna komt kort een bespreking van een gesloten speelaanbod in combinatie met de visie aan bod. De visie op zich wordt dan nog onder de loep genomen, gevolgd door een kijk op de vrijwilligers. Als laatste wordt met oplossingen voor het transferprobleem van fase 3 deze onderzoeksfase afgesloten.

Figuur 8: Fase 3

1. De visie op animatorcursus

De animatorcursussen van de VDS verschillen per regio. De manier waarop de visie overgebracht wordt, is bijgevolg afhankelijk van de provinciale cursus. In grote lijnen wordt op deze cursussen de visie op twee manieren overgebracht. Enerzijds gebeurt dit **in sessies** waar de informatie op een speelse manier wordt beleefd bv. een sessie over game en play (bijlage 6), een open speelaanbod of een spel leren maken aan de hand van de voorwaarden van intens spelen (bijlage 5). Anderzijds is de visie **in de hele omkadering** van de cursus aanwezig. Het doel hierbij is vooral dat de cursisten een goed voorbeeld krijgen over het leiding geven. Ze spelen bijvoorbeeld zelf een leuk avondspel. Afhankelijk van de regio wordt er sterker ingezet op deze manier van overbrengen dan in een andere regio.

De sessies op een animatorcursus zijn vooraf al zeer gedetailleerd uitgewerkt. Er bestaat nauwelijks ruimte om in te gaan op een vraag van cursisten om een thema te behandelen. Omwille van de veranderende attestering verschijnt er binnenkort een nieuwe cursus (zie literatuurstudie). Bij deze vernieuwde cursus zijn de doelstellingen voor alle regio's dezelfde en bevat het standaard een moment van keuze. Maar dan kunnen de cursisten enkel kiezen uit sessies die de instructeurs hebben bepaald.

2. De visie navertellen en begrijpen

Om even terug te komen op de resultaten van de focusgroepen kunnen de meeste ondervraagde animatoren niet concreet vertellen waarvoor de speelvisie staat. De kern van de visie, namelijk het geven van keuze aan kinderen, werd zeer weinig aangehaald. Wel spraken ze over een open speelaanbod. Maar dit is volgens de medewerkster een **mogelijk middel** om het **doel 'vrijheid'** te verwezenlijken. Er zijn nog andere manieren om keuzevrijheid te geven aan kinderen op het speelplein. Verder linkten veel animatoren spel op zich aan de visie. Dit kan komen doordat de animatorcursussen van de VDS doordrongen zijn van het speelgegeven.

De twee geïnterviewden vonden het woordelijk kunnen herhalen van de visie minder belangrijker dan dat de animatoren er over zouden nadenken, er hun eigen ding van maken en het toepassen op het speelplein. Het **toepassen van de visie speelt een grotere rol** dan het verbaal reproduceren ervan. De visie verwoorden is dan ook geen doel op zich na het volgen van een animatorcursus. De focus in sessies ligt niet op het goed leren verwoorden van zaken zoals in het onderwijs gebeurt.

Om even te herhalen: de animatoren vonden het in beide reeksen focusgroepen moeilijk om de visie te begrijpen. De visie op zich vinden de twee ondervraagden wel **duidelijk genoeg omschreven**. Enkel is het niet gemakkelijk te begrijpen door 15- of 16-jarigen, aldus de medewerkster.

3. De visie eigen maken

Bij dit onderdeel wordt er door de geïnterviewden verder nagedacht over de onderzoeksvraag die gaat over de mogelijke belemmerende of bevorderende factoren om de visie te implementeren.

3.1 Mogelijke belemmerende factoren

De geïnterviewden bedenken enkele vaststellingen waarom de visie zo weinig eigen gemaakt of toegepast wordt. De cursusverantwoordelijke merkt op dat wanneer een cursist op het speelplein komt, hij of zij meestal zonder na te denken de gangbare **werkwijze van dat speelplein overneemt** en nog weinig van de cursus gebruikt. Wanneer dit speelplein niet volgens de speelvisie werkt, zal de animator deze ook niet gebruiken. Uit onderzoek bij Scouts en Gidsen Vlaanderen bleek dat leiding hun lokale scoutsgroep als voorbeeld namen. De leiding vraagt of gebruikt in eerste instantie informatie van hun eigen groep voordat ze naar informatie van de nationale structuren gaan kijken (Van Dessel, 2015). De reden waarom de animatoren het reilen en zeilen van het speelplein gewoon overnemen, kan zijn dat dit meer duidelijkheid en houvast biedt dan te handelen volgens de manier die ze op cursus hebben geleerd. De cursusverantwoordelijke merkt wel op dat de animatoren aangeleerde spelletjes van de cursus op hun speelplein spelen. Concrete spelideeën worden dus wel getransfereerd naar het speelplein en minder vaak de visie.

Verder kan het niet-toepassen van de visie ook te maken hebben met de fase waarin de animatoren zich bevinden t.o.v. het speelplein, volgens de medewerkster. Zo heeft meer dan de helft van de cursisten nog nooit een **speelplein in werking gezien** wanneer ze op animatorcursus gaan. Omwille van die reden hebben ze nog niet zoveel interesse in het speelpleinwerk. Bijgevolg pikken ze de visie mogelijks ook weinig mee op. Van de animatoren die al wel bekend zijn met een speelplein, wordt niet verwacht dat ze achteraf hun eigen **speelplein in vraag gaan stellen**. Wel is de doelstelling

van de animatorcursus dat ze een beeld meenemen over wat kinderen zoeken op het speelplein, namelijk speelkansen en vrijheid.

De medewerker haalde aan dat volgens de leercyclus van Kolb er vier stappen nodig zijn om te komen tot een implementatie in de praktijk. Wanneer het enkel blijft bij de ervaring zal de kans op transfer minder groot zijn. De werkwijze van de VDS is **zeer speels**. Tijdens een sessie op cursus ligt de nadruk ook extra op het ervaren van de leerstof. Aan het reflecteren, conceptualiseren en experimenteren wordt minder tijd besteed. Het zou kunnen dat de cursisten de illusie hebben dat het enkel draait rond zich amuseren waardoor de kans bestaat dat ze niet bezig zijn met bijleren. Het doel van een animatorcursus is dat de animatoren door zelf te ervaren terug leren spelen en beseffen wat vrijheid met henzelf doet; om dat later dan toe te passen op de kinderen. De medewerkster denkt dat niet iedereen zo gemakkelijk deze transfer maakt. Omwille van hun **jonge leeftijd** hebben animatoren mogelijk ook minder interesse voor een visionair idee of zien ze er het belang niet van in. De voordelen, die de toepassing van de visie biedt, zouden voor hen onvoldoende gekend zijn. De cursusverantwoordelijke vertelt ook dat jongeren storend veel met hun GSM bezig zijn, waardoor ze minder uitwisselen met andere cursisten of er minder oplettendheid is tijdens een sessie.

3.2 Mogelijke bevorderende factoren

Verder wordt er ook nagedacht over hoe het komt dat de visie bij sommige animatoren toch blijft plakken. Een bevorderende factor voor de transfer is wanneer het **speelplein dezelfde woorden, structuren** en gedachtegang gebruikt als op cursus. Indien ze op het speelplein bijvoorbeeld praten over speelimpulsen zoals op de cursus is de kans groter dat de animator dit ook gaat gebruiken.

De cursusverantwoordelijke merkt dat cursisten die erg **gemotiveerd** zijn gedurende de cursus op de kinderdag ook extra inzet tonen. Op dat moment improviseren ze meer om speelimpulsen te geven aan de kinderen.

Een animatorcursus stimuleert een animator ook erg tot **ontwikkeling op persoonlijk vlak**, aldus de medewerkster. De gevormde animator zal vermoedelijk het meer durven om voor een groep te staan, de leiding te nemen, in een team te werken Uit de focusgroepen kwam ook dat sommige animatoren zelfverzekerder waren geworden. Kortom, een vooruitgang in sociale vaardigheden waardoor de kans bestaat dat ze openbloeien door zo'n cursus. Waarschijnlijk groeien animatoren ook meer in competenties dan in kennis. De medewerkster vindt het aspect openbloeien ook belangrijker dan kennis opdoen:

"Als ze openbloeien, zullen ze die kennis achteraf nog wel vergaren".

Hierbij aansluitend is de cursusverantwoordelijke van mening dat men gemakkelijker speelimpulsen en keuzes geeft aan kinderen als men meer zelfvertrouwen heeft of over meer ervaring beschikt.

4. De visie en gesloten speelaanbod

Uit de vorige resultaten bleek dat de animatoren van het gesloten speelaanbod zich niet geapprecieerd voelden door de VDS, juist omwille van hun speelaanbod. Hierdoor passen de cursisten mogelijk minder informatie van de cursus toe op hun speelplein.

De VDS heeft een uitgesproken mening over spelen en kinderen. De medewerkster begrijpt dan dat speelpleinen die niet werken volgens de visie, zoals het werken met een gesloten speelaanbod, zich niet gewaardeerd voelen voor hun manier van werken. Er bestaan regionale ondersteuners van de speelpleinen. Zij gaan minstens één keer per jaar langs op elk speelplein en polsen of ze kunnen helpen. Op vraag van het speelplein geven zij ook vorming of advies. Indien nodig wordt er gemotiveerd om hun speelaanbod aan te passen maar als het speelplein dit niet wil, blijft het daarbij. De twee ondervraagden vinden het ook goed dat de **speelpleinen ondersteund worden en niet gecontroleerd**. De VDS legt ook niets op aan de speelpleinen zodat de animatoren zelf de vrijheid behouden.

Speelpleinen hebben vaak het idee dat de VDS enkel open speelaanbod promoot en dat al de rest ondergeschikt is. Uit de resultaten van de nieuwe speelpleinenquête kwam zelfs naar boven dat de VDS te vast is in zijn visie en ze geen andere meningen duldt. Slechts 20 procent van de speelpleinen die zijn aangesloten bij de VDS hebben een open spelwerking en 60 procent hanteert een mengvorm. Die laatste heeft **nagedacht**, zoals de VDS het wil, over hoe je **speelkansen creëert** voor kinderen en wordt bijgevolg ook als positief bestempeld door de VDS. Elk effectief middel dat een speelplein gebruikt om het doel vrijheid of vakantiebeleving te geven aan kinderen leunt aan bij de visie op spelen van de VDS. Maar dit wordt dus niet zo begrepen door iedereen.

De animatorcursussen zijn gericht op animatorhouding en meespelen met kinderen. En niet op het leren hoe men een groot spel maakt van een gesloten speelaanbod. In tegenstelling tot sommige speelpleinen die wel verwachten dat hun animatoren op cursus leren om een groot spel te maken en dit dan te trekken. Op het einde van hun stage moeten animatoren soms op hun speelplein een namiddag een spel leiden, terwijl de VDS dat helemaal niet van de animatoren verwacht. De VDS verwacht dat een animator goed mee speelt en de kinderen speelimpuls geeft. De **verwachtingen van de positie van de animator zijn dus verschillend**. De VDS verwacht dat de animator tussen de kinderen zit en een deel van de speelpleinen verwacht dat de animator voor de groep kinderen staat.

5. De visie op zich

De visie van de VDS is een ideaalbeeld, het ligt enigszins hoger dan de realiteit. De visie is iets waar de realiteit naar toe kan evolueren. Deze visie moet **niet genuanceerder** gemaakt worden omdat anders mensen niets duidelijk meer hebben om naar op te kijken.

De medewerkster vindt dat de uitdaging van de visie is dat het **praktisch en tastbaar wordt** zodat het voor iedereen begrijpelijk is. Als de visie stap voor stap aangeboden wordt, dan zal het logischer lijken voor iedereen. Een voorbeeld van het tastbaar maken van de visie is de handleiding 'speelaanbod organiseren'. Op vraag van de speelpleinen kwam er een uitbreiding over het voorbereiden van speelimpuls. Een ander concreet voorbeeld is dat de VDS een filmpje gaat maken over de speelvisie.

6. De visie en vrijwilligers

Op animatorcursus wordt de visie praktisch gegeven, zodat bruikbare kennis later vlot toepasbaar zou moeten zijn. Maar niet alle vrijwilligers zijn **er zich van bewust** dat animatoren dit al dan niet

transfereren. Na het volgen van een cursus komt de animator in een speelpleinrealiteit terecht en gaat zelf weinig of niets aan de werking veranderen.

De cursusverantwoordelijke laat weten dat instructeurs van haar regio onderling veel praten over de visie en vinden dat kinderen vrij moeten zijn om te spelen. De medewerkster merkte wel op dat instructeurs soms hun eigen **mening of interpretatie** van de visie vertellen in plaats van concrete opvattingen.

De medewerkster vertelt dat ze er proberen voor te zorgen dat zoveel mogelijk **instructeurs zelf nog op het speelplein staan**, zodat ze veelvuldig kunnen refereren naar echte praktijksituaties. Dit maakt dat het tastbaarder is wanneer er rond de visie gewerkt wordt.

Bij vorming zijn er sterke tradities die leven per regio. Zo wordt een bepaalde sessie steeds op dezelfde manier uitgelegd bv. de sessie EHBO gebeurt aan de hand van het thema 'brand in sprookjesland'. Hierdoor is de kans groot dat vrijwilligers gewoon het cursusboek overlopen **zonder de sessie aan te passen aan noden en vragen** van de groep cursisten. Omdat de sessies al vele jaren op dezelfde manier verlopen, wordt dit niet meer in vraag gesteld. Een instructeur zal hierdoor ook minder flexibel zijn naar de groep.

7. Oplossingen

7.1 Oplossingen bij traject animatorcursus

Er komt een nieuw traject om het animatorattest te behalen waarbij er een **evaluatiemoment** na de cursus plaatsvindt. Op dit evaluatiemoment is het de bedoeling dat de animatoren aan zelfreflectie doen. Het is mogelijk dat er teruggekomen wordt op aspecten van de speelvisie, maar er zullen niet expliciet zaken van de cursus herhaald worden. Een oplossing zou kunnen zijn dat de visie op dit moment wel terug aan bod komt door bijvoorbeeld een korte speelpleinfilm te tonen waarin de visie wordt voorgesteld. Dit omdat er in deze masterproef op te merken was dat de animatoren die een herhalingsvorming op hun speelplein zelf hadden gehad nog iets van de visie wisten en er ook mee bezig waren. Het herhalen had bij deze animatoren dus effect.

De animatoren moeten om hun animatorattest te behalen ook een stage doen op hun speelplein. Er dient dan ook een **stageboekje** ingevuld te worden. De visie mag meer in het stageboekje komen te staan, net als speelimpulsen en informatie over de cursus.

Er kan ook **visuele ondersteuning** gegeven worden aan de cursisten zodat informatie langer blijft hangen. Een festivalbandje zou bijvoorbeeld meegegeven kunnen worden met hen met daarop de voorwaarden van intens spelen (bijlage 5). Dit zou als geheugensteuntje kunnen dienen. De kans op transfer wordt vergroot indien cursisten na de cursus **hand-outs** meekrijgen op papier over de inhoud van de cursus. Die kunnen ze later op een gepast moment opnieuw vastnemen ter herhaling. Uit de focusgroepen kwam de vraag naar een boekje met spelletjes of speeldreeën. Als er in die hand-outs ook spelletjes zouden staan, zouden de animatoren misschien nog meer geneigd zijn om deze vast te nemen. Verder zou het zinvol zijn als ze tijdens de cursus een **notitieboekje** zouden krijgen waar ze de ideeën die ze oppikken kunnen opschrijven. Een ander idee van visuele ondersteuning kan zijn dat gedurende de cursus stelselmatig de geleerde informatie wordt opgehangen aan een muur. Zodat cursisten een overzicht hebben van de week.

De VDS vindt het positief als animatoren nadenken over de visie en er hun eigen ding van maken. Maar zoals eerder vermeld, ligt de nadruk tijdens de cursus op het ervaren en minder op het reflecteren, conceptualiseren en experimenteren. Iets wat de transferwaarde zou vergroten, is dat er meer tijd genomen zou worden om **na te denken**. En ook dat er vanuit de ervaring van cursisten een theorie wordt opgebouwd.

Het experimenteren, kan ook op cursus worden ingebouwd. In de vernieuwde animatorcursus wordt de **kindernamiddag** niet standaard ingepland. Het spelen met kinderen zelf leunt nochtans dichter aan bij de speelpleinpraktijk dan te spelen met medecursisten. Moest de cursist tijdens de cursus al een namiddag op zijn eigen speelplein kunnen staan, zou dit de transfer zeker bevorderen. Zo kan de informatie ook meer gefaseerd overgebracht worden en kunnen ze het deel per deel leren toepassen. De animator maakt dan ook reeds kennis met de speelpleinverantwoordelijke, wat de instap later laagdrempelig maakt. Binnen de VDS zijn er wel heel wat praktische lasten aan verbonden om deze kinderdag te organiseren op een cursus, qua kosten en organisatie.

Een laatste mogelijke oplossing voor de **cursus** kan zijn dat die **meer gemiddeld** gemaakt wordt. Bijvoorbeeld dat ze op de cursus ook leren om een gesloten spelaanbod te maken. Hierdoor zal de cursus meer toepasbaar zijn voor iedereen. De kans op het implementeren van de informatie wordt ook groter naarmate ze meer aansluit bij de praktijksituatie (Boekaerts & Simons, 2003).

7.2 Oplossingen op speelplein

Een meerwaarde zou zijn als de **speelpleinverantwoordelijken beter bekend** zouden zijn met de **cursusinhoud** van de VDS zodat het bijvoorbeeld duidelijk is dat ze niet moeten verwachten dat een animator een stagespel leidt. De hand-outs van een cursus kunnen ook verstuurd worden aan de speelpleinverantwoordelijken. De medewerkster gaf aan dat er vroeger een opendeuravond georganiseerd werd in sommige regio's waarbij speelpleinverantwoordelijken op de cursus mochten langs komen. Zij konden dan proeven van de sfeer op cursus en kregen het cursusschema te zien. Zo kan die persoon bijvoorbeeld in coachingsmomenten met de stagiair verwijzen naar de geleerde inhoud, wat transferbevorderend is.

Verder zou op de website ook de korte inhoud van de cursus geplaatst kunnen worden zodat zowel de speelpleinverantwoordelijken als cursisten dit kunnen bekijken. De site gaat binnenkort vernieuwd worden en zal er aantrekkelijker gaan uitzien. Op die manier gaan jongeren misschien ook sneller geneigd zijn om eens een kijkje te nemen. Op een leuke manier zou er **herhaling van de cursus** gebracht kunnen worden naar de animatoren. Zo kan er bijvoorbeeld een online quiz gemaakt worden met als onderwerp: 'Ben je klaar om op het speelplein te staan?'. De animatoren bereiken kan ook via sociale media als Facebook. Er kan in groepen van de cursus iets gepost worden op pagina's van de regio. Er wordt nu al een nieuwsbrief rondgestuurd naar de animatoren maar de cursusverantwoordelijke stelde zich de vraag wie van de jongeren zijn mails tegenwoordig nog leest. Een niet-digitaal idee is om iets groots voelbaar te geven aan het speelplein zelf; zoals een 'VICU-meter' waar ze hun spelen op kunnen scoren aan de hand van de voorwaarden van intens spelen (bijlage 5). Dit zou een visueel geheugensteuntje zijn.

Wat de transfer ook kan bevorderen, is dat de **kindernamiddag** van een cursus **op een speelplein** doorgaat. Dit speelplein heeft dan al zeker een goed beeld van wat cursisten kunnen. De animatorenploeg kan op dat moment hun nieuwe animatoren beter ondersteunen en eventueel helpen iets op te frissen. Verder was er nog een idee om een cursus te laten doorgaan tijdens een speelpleinweek. Waardoor er in de voormiddag sessies zijn en in de namiddag de cursisten op het plein de inhoud kunnen uitproberen.

Soms komt er de vraag van twee speelpleinen die naast elkaar gelegen zijn om een **animatorcursus lokaal te organiseren**. Er zou wel minder uitwisseling zijn dan bij een provinciale cursus, maar de transfer zou dan wel groter zijn. Een bestaande regeling om de haalbaarheid ervan te onderzoeken bestaat reeds, maar meestal zijn er te weinig instructeurs om het te laten plaatsvinden.

De animatoren die net een herhaalvorming kregen, zijn op hun speelplein beter bij de pincken over de speelvisie. Deze **vormingen ter plaatse** moeten dus zeker blijven bestaan.

Er zijn veel vrijwilligers die zelf op het speelplein staan. Deze zouden meer ingezet kunnen worden om de visie te verinnerlijken bij de animatoren op het speelplein.

8.3 Oplossingen bij vrijwilligers

Er wordt verwacht van vrijwilligers dat ze de **speelvisie juist vertalen** op cursus. Maar zoals voorheen beschreven, is dit niet altijd het geval. Omwille van die reden is er reeds een concreet actieplan op poten gezet. Eén voorbeeld van de uitvoering is een sessie die gegeven werd aan de vrijwilligersploeg van een regio om de verkeerde interpretaties van de speelvisie te weerleggen. De medewerkster dacht er ook nog aan om een kort filmpje te maken voor vrijwilligers om deze visie te duiden. In het nationaal vormingsweekend voor alle vrijwilligers van de VDS zit ook veel visie vervat. Dit actieplan is al zeer uitgebreid.

Doordat er een gemeenschappelijke animatorcursus komt, volgt ook een **nieuwe cursusboek**. Als alle werkvormen ervan duidelijk worden omschreven met een verantwoording erbij, kunnen de instructeurs ook meer vertellen over onder andere de visie op spelen. De cursusverantwoordelijke vertelde dat sommige vrijwilligers het cursusboek niet of slecht gedeeltelijk lezen. Men zou hen dus meer bewust moeten maken van het nut van het lezen ervan.

Wat nationaal beslist wordt, sippelt soms moeilijk door naar de regio's en instructeurs. Zeker als die vrijwilliger niet vertegenwoordigd is in een werkgroep van het beleid of op nationaal niveau. De cursusverantwoordelijke vertelde dat er op deze werkgroepen vaak gesproken wordt over moeilijke materie en dat ze eerder als saai omschreven kunnen worden. Een oplossing zou zijn als deze **werkgroepen aantrekkelijker** gemaakt zouden worden. Wanneer er een meer verscheiden doelpubliek bij betrokken is op het nationaal niveau, zou dit meer diversiteit kunnen opleveren en zouden die vrijwilligers ook meer op de hoogte kunnen zijn van de visie.

Conclusie resultaten

Er werden tweemaal focusgroepen georganiseerd met dezelfde animatoren: eenmaal op animatorcursussen in de paasvakantie en eenmaal op speelpleinen in de zomervakantie. Twee medewerksters van de VDS gaven hun reacties in een interview op de gevonden resultaten van de acht focusgroepen. Een samenvatting van alle resultaten volgt nu.

Veel animatoren konden de visie niet vertellen en ze hadden er ook moeite mee om het te begrijpen. De medewerksters vonden het belangrijker dat animatoren de visie zouden toepassen dan dat ze deze verbaal konden reproduceren. De visie was duidelijk genoeg omschreven volgens de twee geïnterviewden, enkel voor jonge animatoren is het niet gemakkelijk te begrijpen.

De VDS heeft een uitgesproken mening over spelen. Speelpleinen die niet volgens de speelvisie werken, zoals die met een gesloten speelaanbod, voelen zich niet gewaardeerd. Veel speelpleinen denken dat de VDS enkel open speelaanbod promoot. Maar de VDS vindt het positief als speelpleinen nadenken over hoe ze vrijheid kunnen geven aan de kinderen. Het middel dat ze gebruiken om het doel vrijheid te bekomen is eender. Maar dit wordt dus niet zo door iedereen begrepen. De visie op spelen is een ideaalbeeld waar men in realiteit naar kan streven. Deze moet niet aangepast worden, maar wel zo praktisch en tastbaar mogelijk voorgesteld worden.

Dan komen we terug op hoofdonderzoeksvraag van deze masterthesis, namelijk: 'blijft de visie plakken?'.
Slechts een deel van de animatoren had de visie eigengemaakt en past dit toe op het speelplein. De twee medewerksters gaven mogelijke verklaringen waarom de visie al dan niet getransfereerd werd. Hierna bedachten ze ook eventuele oplossingen. Deze worden nu opgelijst.

Enkele mogelijke belemmerende factoren om zich de visie eigen te maken en toe te passen:

- De nadruk van de animatorcursus ligt op het ervaren.
- Een animator neemt na een cursus meestal de werkwijze van zijn speelplein over.
- Een animator stelt zijn eigen speelplein bijna niet in vraag.
- De meeste animatoren die op cursus komen, hebben nog nooit een speelplein gezien.
- De jonge leeftijd van de cursisten.
- Weinig interesse hebben om bij te leren.

Enkele mogelijke bevorderende factoren om zich de visie eigen te maken en toe te passen:

- Het speelplein gebruikt dezelfde woorden, structuren en gedachtegang als op cursus.
- Het speelplein heeft dezelfde verwachtingen over een animator als de VDS: mee spelen en impulsen geven.
- Cursisten die zeer gemotiveerd zijn.
- Animatoren die door de cursus tot ontwikkeling komen op persoonlijk vlak.

Mogelijke oplossingen voor het traject animator:

- De visie herhalen op het evaluatiemoment.
- De visie in het stageboekje verwerken.
- Hand-outs en een notitieboekje geven op cursus.
- Op de cursus is er meer plaats voor het reflecteren, conceptualiseren en experimenteren naast het ervaren.
- Een kindernamiddag houden gedurende de cursus (eventueel op een speelplein).
- De cursus meer gemiddeld maken bv. een gesloten speelaanbod leren maken.

Mogelijke oplossingen op het speelplein:

- Speelpleinverantwoordelijken kennen de inhoud van de animatorcursus (hand-outs, opendeuravond op cursus, site).
- Kindernamiddag laten doorgaan op een speelplein.
- Vormingen op het speelplein zelf blijven organiseren.
- Een animatorcursus lokaal laten doorgaan.
- Herhaling van de visie voor de animatoren via site of Facebook.
- Vrijwilligers inzetten op hun speelplein om visie eigen te maken bij de animatoren.

Mogelijke oplossingen bij vrijwilligers:

- Actieplan zodat vrijwilligers de inhoud (visie en producten) op een goede manier vertalen op cursus.
- Filmpje waarin de visie wordt uitgelegd voor instructeurs.
- De instructeurs passen hun sessies meer aan aan de noden en vragen van de groep cursisten.
- In nieuw cursusboek de visie op spelen meer verantwoorden.
- Werkgroepen aantrekkelijker maken.

Deel 4: Discussie en conclusie

De interpretatie van de resultaten volgt nu in deel 4 van deze masterthesis. Er zullen conclusies getrokken worden uit het onderzoeksmateriaal (Baarda, et. al., 2013). De opbouw van het vierde deel gaat als volgt: de bespreking, de beperkingen van het eigen onderzoek, de aanbevelingen voor verder onderzoek, de praktische en beleidsaanbeveling en als laatste de conclusie van het gehele werkstuk.

1. Bespreking

Bij de bespreking komen we terug op volgende overkoepelende onderzoeksvraag:

'Op welke manier maken de animatoren, die recent een animatorcursus bij de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk volgden, zich de visie op spel en spelen van de VDS eigen en hoe passen ze deze toe op het vakantiespeelplein?'

Op deze vraag wordt een samenvattend antwoord gegeven en gekoppeld aan de literatuurstudie.

Slechts een deel van de animatoren had zich de visie op spel en spelen eigen gemaakt en paste deze ook effectief toe op hun speelplein. Tussen de lijntjes door was te merken dat de meeste animatoren expliciet niet zoveel betekenis hechten aan die vrijheid op het speelplein. Wel hechten ze veel belang aan spelen en plezier. Het spelen op zich is ook een deel van de visie maar het hoofdaspect van vrijheid was bij de meesten iets bijkomend.

Overigens was vast te stellen dat de animatoren de werkwijze van hun speelplein gewoon overnamen eens ze animator werden. Wanneer er op momenten een organisatie van spelen met weinig vrijheid werd gehanteerd, gaven de animatoren ook weinig vrijheid aan de kinderen op het speelplein. Ze volgden gewoon de manier van handelen van het systeem, onafhankelijk van wat ze op cursus hadden geleerd of wat hun toenmalige mening was over de speelvisie. Er was dus een verband te constateren tussen de implementatie van de visie door de animatoren en de organisatie in het speelaanbod van hun speelplein. Zo handelden de animatoren van het speelplein met een open aanbod sterk volgens de visie. Ze gaven bewust keuzes aan kinderen. Opvallend was dat de animatoren van het speelplein met een half open en gesloten speelorganisatie ook meer de visie toepasten tijdens momenten met een gesloten werking. Dit kon verklaard worden doordat ze vormingen kregen op hun speelplein zelf over de inhoud van de animatorcursus en de visie.

Verder moet er nog een kanttekening gemaakt worden over het begrijpen en kunnen herhalen van de speelvisie. Zeer weinig animatoren konden correct vertellen waar de visie voor stond. De meesten hadden begrepen dat een open speelaanbod de visie zelf was en konden moeilijk afstappen van dat idee. Maar dit is slechts een mogelijk middel om het doel vrijheid te realiseren.

Uit de resultaten van het onderzoek bleek dus dat maar een deel van de ondervraagde animatoren de kern van de visie van de VDS implementeert in zijn handelen. Een animator van de VDS heeft een specifiek profiel of volgt een agogische aanpak, zoals in de literatuurstudie beschreven. Maar doordat niet alle animatoren de visie hebben geïnternaliseerd, kan niet gesteld worden dat de animatoren de ideologische gedragswijze van de VDS volgen. Een animator staat op het speelplein.

Speelpleinwerkers hebben ook een normatief profiel waar de ondervraagde animatoren onder vallen. Ze initiëren onder meer vrijwillig een ambulante aanbod gericht op spel en spelen voor jeugd in de vakanties. Op een hoger niveau behoort het speelpleinwerk tot het jeugdwerk. De ondervraagde animatoren handelen volgens dit agogische profiel. Ze organiseren een niet-commerciële vrijetijdsbesteding waarbij er gehandeld wordt in groep. Een jeugdwerker bevordert de ontwikkeling van de kinderen of jongeren. De geïnterviewde animatoren zetten het belang van spelen voorop. Spelen draagt bij tot de cognitieve, sociale, fysieke en emotionele ontwikkeling en het algemeen welzijn van kinderen (New Policy Institute, 2002). De competenties van een profiel jeugdwerker zijn ook in overeenstemming met het handelen van de animatoren, zoals het enthousiasmeren. Velen vertelden dat ze dit deden en ook echt belangrijk vonden.

2. Praktische en beleidsaanbeveling

Er wordt onderzoek gedaan naar de transfer van de visie op spelen. Daarna kunnen er dan praktische aanbevelingen gedaan worden naar zowel de organisatie en de inhoud van een cursus als naar de speelpleinen. Hierop volgend kunnen er beleidsaanbevelingen gedaan worden omtrent dit thema naar de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk toe.

2.1 Aanbevelingen voor de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk

2.1.1 Visie praktisch en tastbaar voorstellen

De visie op spelen is een ideaalbeeld waar men in realiteit naar kan streven. Deze moet zo praktisch en tastbaar mogelijk voorgesteld worden. Het is belangrijk dat alle **speelpleinen** begrijpen dat ze de visie op hun speelplein kunnen integreren. Verder bleek dat de **vrijwilligers** de visie op spel en spelen niet altijd correct vertalen op animatorcursus. De VDS heeft reeds een uitgebreid actieplan hiervoor opgesteld. Het is belangrijk dat dit ook effectief wordt uitgevoerd. In het nieuwe cursusboek zou de visie meer verantwoord moeten worden zodat instructeurs de onderbouwing van de visie kennen en er hierdoor zelf nog meer achter kunnen staan. Het uitleggen van de visie aan animatoren zou dan ook meer gegrond zijn.

2.1.2 Afstand tussen speelpleinondersteuner en animatorenploeg verkleinen

Uit de resultaten blijft dat de meeste animatoren gewoon de manier van handelen overnemen die passend is bij het gehanteerde speelaanbod op hun speelplein. Wanneer een lokale speelpleinondersteuner van de VDS een speelplein adviseert om hun werking bij te sturen naar één met meer vrijheid, stuit die persoon regelmatig op verzet. Dit verzet kan komen omwille van het niet willen loslaten van de structuur die ze gewend zijn. Maar het kan ook zijn doordat de ondersteuner te weinig langs gaat op een speelplein. Moest dit vermeerderd worden, zou die persoon al een vertrouwder gezicht worden. De afstand tussen de animatorenploeg en de speelpleinondersteuner zou nog verkleind kunnen worden door samen een activiteit te doen of even mee te draaien als animator op het speelplein.

2.1.3 Visie herhalen

Zoals uit het onderzoek blijkt, waren de animatoren die net een herhaalvorming kregen op hun speelplein beter bij de pinken over de speelvisie en pasten ze deze ook toe. De vormingen die ter

plaatsse gegeven worden, zijn steeds omkaderd door de speelvisie. Buiten deze vormen heeft de VDS ook nog andere vormen van lokale ondersteuning. Zoals ondersteuningsmodules die meer gericht zijn op hoofdanimatoren, verantwoordelijken, de jeugddienst of de stuurgroep. Deze personen kunnen de speelpleinwerking mee vorm geven. Per jaar worden er meer dan 200 adviezen of vormen aangevraagd.

Maar alle vormen van ondersteuning vinden enkel plaats op vraag van een speelplein. De **speelpleinen die geen lokale ondersteuning aanvragen zouden gestimuleerd moeten worden**. Er kan bijvoorbeeld reclame voor gemaakt worden in de nieuwsbrief of via sociale media. Op kadervormingscursussen kan deze lokale ondersteuning ook meer bekend gemaakt worden. De speelpleinondersteuners of regioverantwoordelijken kunnen de speelpleinen ook informeren over vorming. Een mogelijke verlaging van de drempel om het aan te vragen kan zijn door de kostprijs sterk te verminderen. De prijs is afhankelijk van de werkvorm en gaat tot €1200 (Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2013). Verder kan de visie op een leuke manier herhaald worden voor de animatoren via de site of via Facebook.

2.2 Aanbevelingen voor cursusorganisatoren

2.2.1 Meer reflecteren, conceptualiseren en experimenteren

Om een animatorattest te behalen in de vernieuwde attestering dient men te voldoen aan een competentieprofiel dat inhoudt dat de jonge animator onder andere kan reflecteren over zichzelf als animator (De ambassade, 2015). Verder bleek uit ondervragingen met de medewerksters dat de VDS het positief vindt als animatoren nadenken over de visie en er hun eigen ding van maken. Maar de nadruk tijdens de cursus ligt het meeste op het ervaren. Er zou op cursus ook meer plaats gemaakt moeten worden voor het reflecteren, conceptualiseren en experimenteren.

Iets wat de transferwaarde zou vergroten is dat er **meer tijd** zou moeten genomen worden om **na te denken** na een moment van ervaren. En ook dat er vanuit de ervaring van cursisten een theorie wordt opgebouwd.

Als cursisten zich meer emotioneel veiliger voelen in de groep, zouden ze mogelijks vaker de uitdaging durven aan te gaan om na te denken over hun ervaringen. Moesten er op cursus meer sessies doorgaan in **kleine groepjes, bestaande uit met steeds dezelfde cursisten**, zou er een hechter groepsverband ontstaan in dit groepje. Dit maakt dat de cursisten zich beter op hun gemak voelen bij hun groepsgenoten en meer interactief reflecteren tijdens een sessie. Door het grotere groepsgevoel binnen dat kleine groepje, bespreken cursisten dan mogelijks ook vaker de geleerde aspecten buiten de sessies met elkaar en denken hierdoor ook meer na.

Aan het begin van de cursus worden nu al de regels overlopen. Eén regel is dat een **GSM** niet thuishoort in een sessie. Deze zou nog uitgebreid kunnen worden naar de pauzemomenten tussen sessies zodat dat er op die momenten meer plaats is voor uitwisseling en reflectie. 's Avonds hebben ze nog voldoende tijd om hun GSM te gebruiken.

Het 'experimenteren' zou uitgevoerd kunnen worden door een **kindernamiddag** op cursus te houden, al dan niet op een speelplein. Eventueel kan ook de cursus zelf gedurende een speelweek

plaatsvinden. De cursisten kunnen wat ze geleerd hebben onmiddellijk toepassen op kinderen in plaats van medecursisten. Dit zou de transferwaarde ongetwijfeld verhogen.

2.2.2 De cursus meer gemiddeld maken

Een andere competentie voor het behalen van het animatorattest in het jeugdwerk is dat een animator activiteiten kan organiseren (De ambassade, 2015). Maar de VDS verwacht dat een animator na het volgen van de cursus enkel goed meespeelt met de kinderen en impulsen geeft. Hiertegenover verwachten sommige speelpleinen, net als het competentieprofiel, dat een animator op cursus leert om een spel te maken en te leiden. Uit het onderzoek bleek dat de speelvisie weinig toegepast wordt door animatoren op speelpleinen op momenten wanneer hun werking weinig aansluit bij de visie. Bovendien vertelden de medewerksters dat animatoren de organisatie van hun speelplein niet gaan veranderen.

Omwille van deze redenen wordt er geadviseerd om **minder sterk de nadruk te leggen op de speelvisie** tijdens de basis cursus animator en de cursus meer gemiddeld te maken door de cursisten ook een gesloten spel te leren maken en te leiden. Hierdoor zal de cursus meer toepasbaar zijn voor iedereen. De kans op het implementeren van de informatie wordt ook groter naarmate ze meer aansluit bij de praktijksituatie (Boekaerts & Simons, 2003). De visie zou meer aan bod kunnen komen op de cursus 'verdere vorming animator' of op hoofdanimatorcursus. Op deze vormingen hebben de cursisten al meer ervaring en zijn ze al wat ouder. Hierdoor zijn ze mogelijks meer geïnteresseerd en kunnen ze meer gericht informatie opnemen. Er bestaat dan ook een grotere kans dat de animatoren hun speelplein wel in vraag durven stellen. Op de huidige cursus verdere vorming leert men wel om een groot spel te maken.

2.2.3 Animatoren hebben meer inspraak of keuze in het geleerde

Uit de focusgroepen bleek dat cursisten soms iets missen in hun cursus zoals het leren omgaan met kinderen met autisme. En bovendien gaven de medewerksters aan dat de cursisten niet zoveel interesse hebben om bij te leren en bijgevolg om de visie op te pikken.

Een aanbeveling is dat de cursisten meer inspraak of keuze kunnen hebben in de geleerde informatie. Indien de sessie op vraag van cursisten georganiseerd werd, zouden ze meer gemotiveerd en langer geconcentreerd blijven. Omdat het een vraag vanuit zichzelf is en het mogelijks ook een thema is dat ze op hun speelplein willen toepassen zou dit zou de kans op transfer groter maken. In sessies over de visie zou dan een link gelegd worden met de vragen van de cursisten.

2.2.4 Houvast en herhaling

De laatste aanbeveling naar de cursusorganisatoren is dat de cursisten een **notitieboekje krijgen op cursus** waarin ze ideeën kunnen noteren om later te gebruiken. Er zou per dag een moment kunnen vastgelegd worden waar de cursisten de mogelijkheid krijgen om in hun boekje te schrijven. Best zijn op dat moment ook begeleiders aanwezig om hen eventueel te helpen herinneren wat ze beleefd hadden die dag. Dit stimuleert hen om te reflecteren.

Verder zouden de cursisten na de cursus **hand-outs** moeten krijgen over de geziene informatie en uiteraard over de visie op spelen. Deze hand-outs leveren voordeel op voor de animator doordat de

onmiddellijke toepasbaarheid duidelijk is. Deze cursusinhoud zou ook beschikbaar moeten zijn via de site voor speelpleinverantwoordelijken zodat ze weten wat de cursist gezien heeft. De visie en de geleerde informatie van de cursus zou **in het stageboekje** verwerkt moeten worden. De visie zou ook herhaald kunnen worden **op het evaluatiemoment**.

2.3 Aanbevelingen voor speelpleinverantwoordelijken

2.3.1 Begeleiding voor en na de cursus

Sommige animatoren staan al als leiding op een speelplein voordat ze op animatorcursus vertrekken. Het is belangrijk dat er dan **in positieve zin gepraat wordt over de cursus**. Zodat de animator de cursus niet aanvoelt als een verplichting, maar als een gelegenheid om iets bij te leren op een leuke manier. Zo bestaat de kans dat de animator op cursus ook meer gemotiveerd is.

Een andere aanbeveling voor speelpleinbegeleiders is de manier hoe dat ze animatoren ontvangen nadat ze op cursus zijn geweest. Ze tonen best interesse over wat de animator op cursus heeft gezien en vragen naar zijn of haar ervaring. Zeker als een hoofdanimator geïnteresseerd is, geeft hij of zij het signaal dat de cursusinhoud belangrijk is. Als verantwoordelijke zoekt men best de inhoud van de cursus op via de site of bekijkt men de hand-outs. Verwijs regelmatig naar deze informatie in feedbackmomenten met de animatoren en gebruik hierbij dezelfde woorden als op cursus. Door **interesse te tonen en te verwijzen naar cursusinformatie** is de kans groter dat de animator de visie implementeert in zijn handelen. Er zijn ook veel VDS-vrijwilligers die zelf nog op het plein staan. Deze zouden ingezet kunnen worden om de animatoren de speelvisie te laten gebruiken. Speelpleinen zelf zouden open moeten staan om een kindernamiddag of animatorcursus op hun speelplein te laten doorgaan. Op die manier is de animatorenploeg ook beter op de hoogte van wat cursisten zien op animatorcursus.

2.3.2 Speelpleinverantwoordelijken kijken verder dan eigen speelpleinrealiteit

Een animator neemt na een cursus meestal de werkwijze van zijn speelplein over onafhankelijk van de mate waarop die aansluit op de visie. Om deze reden zou het goed zijn dat speelpleinverantwoordelijken verder dan hun eigen speelpleinrealiteit kijken en hierdoor meer open staan om in hun werking meer vrijheid te implementeren. Dit kan door verantwoordelijken op **hoofdanimatorcursus** te laten gaan of door **meer in contact te komen met andere speelpleinen** en hiermee ideeën uit te wisselen. Een amusante dag zou er georganiseerd kunnen worden voor de animatorenploegen van speelpleinen die dicht bij elkaar gelegen zijn. Verder zou een speelplein ook **vormingen ter plaatse** moeten aanvragen voor zijn animatoren zodat de speelvisie wordt herhaald.

3. Beperkingen eigen onderzoek

Net als elk onderzoek heeft deze masterproef zijn limieten. Er is een keuze gemaakt om een kwalitatieve masterproef te schrijven. Maar dit brengt steeds ook beperkingen met zich mee. Tevens zijn er slechts een deel cursisten, die een animatorcursus gevolgd hebben, bevraagd in de paasvakantie bij de VDS. Door deze voorgaande elementen betekent het dat de resultaten moeilijk te veralgemenen zijn. Er zijn ook twee keer focusgroepen afgenomen met dezelfde groepen

respondenten. Maar hier is uitval te merken doordat niet iedereen opnieuw aanwezig kon zijn. Verder zijn de minst enthousiaste cursisten geen animator geworden en bijgevolg ook niet opnieuw bevroegd in een focusgroep op het speelplein.

Of een visie geïmplementeerd wordt, heeft waarschijnlijk ook te maken met de eigen persoonlijkheid. Maar omdat dit geen psychologische thesis is, is dit ook niet onderzocht. Het onderwerp van de transfer via de animatorcursus naar het speelplein is begrensd tot het thema de visie op spel en spelen. Over de toepassing van de cursusinhoud op het speelplein is bijgevolg weinig onderzocht.

Bovendien is er ook geen expert van buiten de VDS geïnterviewd waardoor de inzichten op de resultaten beperkt blijven tot het kader van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.

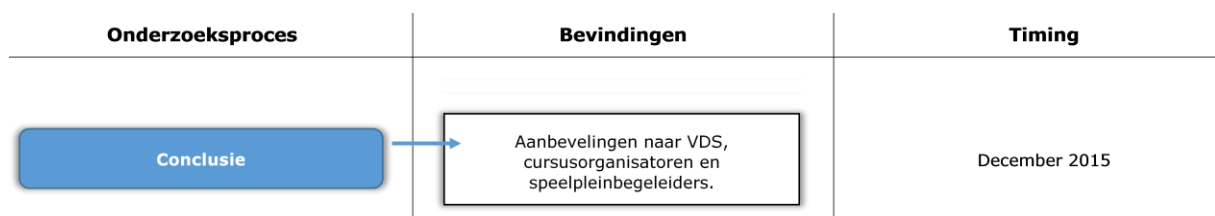
4. Aanbevelingen verder onderzoek

Vanuit vorige beperkingen kunnen er aanbevelingen opgesteld worden voor verder onderzoek. De thesis wordt kwalitatief benaderd. Een advies voor verder onderzoek kan zijn om het thema op een kwantitatieve manier te onderzoeken. Zo zou het onderzoek een grotere draagwijdte hebben door meer animatoren van verscheidene speelpleinen te bevragen of door meer cursisten van verschillende animatorcursussen als populatie te nemen van.

Vanaf 2015 zijn er andere criteria omtrent het behalen van een animatortest, zoals het verplicht meedoen aan een evaluatiemoment. Als aanvullend onderzoek op deze masterproef kan dit moment ook eens onderzocht worden binnen het thema van transfer. Er wordt ook een nieuwe gestandaardiseerde animatorcursus geschreven. Het zou eveneens interessant zijn om deze cursus onder de loep te nemen in functie van de transfer van de visie, maar ook over het gebruik van de cursusinhoud op het speelplein. Zoals eerder gezegd, is bij de internalisatie van de visie persoonlijkheid waarschijnlijk een bepalende factor. Een analyse hiervan zou zinvolle gegevens kunnen opleveren.

Als laatste zouden de resultaten ook voorgelegd kunnen worden aan een groep experts van buiten de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk. Zij geven mogelijks een andere kijk op de zaken.

5. Conclusie

Figuur 9: Conclusie

Bij dit onderdeel wordt er een totale conclusie gevormd over de voornaamste uitkomsten van het onderzoek. De overkoepelende onderzoeksvraag van deze masterthesis gaat over het zich eigen maken en toepassen van de visie op spel en spelen op het speelplein door animatoren die op animatorcursus waren geweest. De animatoren hechten veel belang aan spelen en plezier. Maar niet alle animatoren vinden het hebben van vrijheid of keuze op het speelplein van betekenis en passen

dit toe. Wanneer er op het speelplein op momenten een organisatie in speelaanbod wordt gehanteerd dat weinig aansluit bij de visie, passen de animatoren de visie ook weinig toe. Verder kunnen de meeste animatoren de visie niet woordelijk vertellen en vinden velen het moeilijk om ze te begrijpen. Ze denken dat een open speelaanbod hetzelfde is als de visie. De medewerksters vinden het belangrijker dat animatoren de visie zouden toepassen dan dat ze deze verbaal kunnen reproduceren. De visie is duidelijk genoeg omschreven volgens de twee geïnterviewden, enkel voor jonge animatoren is het niet gemakkelijk te begrijpen.

Volgende aanbevelingen worden gedaan:

Naar de VDS:

- de visie praktisch en tastbaar voorstellen;
- in het nieuwe cursusboek de visie meer verantwoorden;
- afstand verkleinen tussen de animatorenploeg en de speelpleinondersteuner;
- visie op leuke manier herhalen voor animatoren.

Naar cursusorganisatoren:

- meer plaats maken voor het reflecteren, conceptualiseren en experimenteren;
- de cursus meer gemiddeld maken;
- animatoren hebben meer inspraak of keuze over de geleerde informatie;
- animatoren krijgen een notitieboekje en hand-outs;
- visie in stageboekje verwerken;
- visie op evaluatiemoment.

Naar speelpleinverantwoordelijken:

- speelplein spreekt positief over cursus;
- begeleiders tonen interesse en verwijzen naar cursusinhoud;
- speelpleinverantwoordelijken kijken buiten hun eigen speelpleinrealiteit;
- vorming ter plaatse aanvragen.

Literatuurlijst

- Aitchison, C. (2003). From leisure and disability to disability leisure: developing data, definitions and discourses. *Disability & Society*, 18(7), 955–969. <http://doi.org/10.1080/0968759032000127353>
- Alexander, P. A. (2003). The development of expertise: The journey from acclimation to proficiency. *Educational Researcher*, 32(8), 10–14.
- Anciaux, B. (2009). *Criteria voor het toekennen van attesten aan jeugdwerkers*. Vlaamse overheid. Retrieved from http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/landelijk_doc/criteria_attesten_2009.pdf
- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., van der Velden, T., & de Goede, M. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek, handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, B., Bakker, E., van der Hulst, M., Julsing, M., Fischer, T., van Vianen, R., & de Goede, M. (2012). *Basisboek methoden en technieken, kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Boekaerts, M., & Simons, P. R. (2003). *Leren en instructie: psychologie van de leerling en het leerproces*. Assen: Van Gorcum.
- Boutsen, T., & Fort, K. (2011). *Speelplein onder de loep, Onderzoeksrapport vijfjaarlijkse Speelpleinquête 2010*. Meise: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) vzw.
- Boutsen, T., & Verbanck, P. (2014). *DNA 15: The "S-Files", Het speelpleinbasisschema van animator tot zandbak. (herwerkte editie)*. Meise: VDS vzw.
- Coussée, F. (2006). *De Pedagogiek Van Het Jeugdwerk*. Gent: Academia Press.
- De ambassade. (2015). *geattesteerde kadervorming*. Retrieved from http://ambassade.be/sites/default/files/nieuws/geattesteerde_kadervorming_alleen-lezen.pdf
- Decoene, J., Myny, F., Vanthuyne, T., & Verschelden, G. (2006). *Samen op een hobbelpaard. Over preventie en de ondersteuning van opvoedingssituaties*. Garant.
- Dedding, C., Jurrius, K., Moonen, X., & Rutjes, L. (2013). *Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek, ethiek methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd*. Houten: Uitgeverij Lannoo Campus.
- De Visscher, K., Vercruyssen, L., & Van den Bossche, J. (2009a). *VDS visie op spelen*. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.
- De Visscher, K., Vercruyssen, L., & Van den Bossche, J. (2009b). *VDS visie op spelen op het speelplein*. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.
- De Visscher, K., Vercruyssen, L., & Van den Bossche, J. (2009c). *VDS visie op vrije tijd*. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.

- De Visscher, K. (2003). *Iets bijleren, een hele belevenis!* Steunpunt Jeugd - V!rus.
- De Vlaamse Overheid. (2015). *Vlaanderen.be, de officiële webside van Vlaanderen*. Retrieved from 26 maart 2015, <http://www.vlaanderen.be/>
- Dym, B., Egmont, S., & Watkins, L. (2011). *Mission, Vision, and Effective Nonprofit Leadership*. FT Press.
- Elias, W., & Vanwing, T. (2002). *Vizier op agogiek*. Garant. Retrieved from <https://books.google.be/books?id=jvN8ILcQ8IQC>
- Eraut, M. (2000). Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology*, 70(1), 113–136. <http://doi.org/10.1348/000709900158001>
- Felling, A. J. A. (2004). *Het proces van individualisering in Nederland: Een kwarteeuw sociaal-culturele ontwikkeling*. Katholieke Universiteit Nijmegen.
- Glorieux, I., Koelet, S., Mestdag, I., Minnen, J., Moens, M., & Vandeweyer, J. (2006). *De 24 uur van Vlaanderen: Het dagelijkse leven van minuut tot minuut*. Leuven: Lannoo campus.
- Goe Gespeeld! (2009). *Goe Gespeeld! Om anderen in gang te steken*. Retrieved from 26 maart 2015, <http://www.goegespeeld.be/>
- New Policy Institute. (2002). *The value of children's play and play provision: a systematic review of the literature*. Londen: New Policy Institute.
- Peeters, K., & Smet, P. *Besluit van de Vlaamse Regering van 9 mei 2014 betreffende de kadervormingstrajecten vermeld in artikel 17/1 van het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, zoals gewijzigd* (2014). Retrieved from http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/regelgeving_KV/2015_UB_kadervormingstrajecten_gecoördineerd.pdf
- Redig, G. (2014). *Jeugd, jeugdwerk, jeugdbeleid in en van vlaanderen*. Etterbeek: VUB.
- Redig, G. (2015). *Agogiek - agogische begeleiding en jeugdwerk(ers)*. Etterbeek: VUB.
- Sabrautzki, S. (2010). *Strategies, Mission, Vision, Goals*. GRIN Verlag.
- Schoupe, M. (2009, 2010). *Begeleiding van beginnende animatoren binnen het speelpleinwerk* (Masterproef). Universiteit Gent, Gent. Retrieved from http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/460/245/RUG01-001460245_2011_0001_AC.pdf
- United Nations General Assembly. (1989). *Declaration of the Rights of the Child*. Presented at the Convention on the Rights of the Child, New York city. Retrieved from <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- Van Bouchaute, B., Van De Walle, I., & Verbist, D. (2001). *Strax: jeugdwerk verkent de toekomst*. Leuven-Apeldoorn: Garant.
- Van der Poel, H. J. J. (2004). *Tijd voor vrijheid: inleiding tot de studie van de vrijetijd*. Boom.
- Van Dessel, N. (2015). *Bevragen om te behagen*. Scouts en Gidsen Vlaanderen vzw.

- Van Gaens, J., Coussée, F., Pieters, B., De Backer, N., Goovaerts, A., Vandemaele, M., ... Laukens, J. (2011). *Sociaal-cultureel en educatief werk. Het jeugdbeleid in Vlaanderen*. Mechelen: Kluwer.
- Van Meeuwen, N. (2009). *Kadervorming in het speelpleinwerk. Een onderzoek naar de vormingsnoden van actieve jongeren in het Vlaams-Brabantse speelpleinwerk*. (Masterproef). Geraadpleegd via http://nielvanmeeuwen.be/wp-content/uploads/2012/03/2009_masterproef_nielvanmeeuwen_s0159665.pdf
- VDS vzw. (2012). *Beleidsnota 2014-2017* (beleidsnota). Mechelen: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.
- Verhoeven, S. (2002). *Vorming voor een jeugdleider moet vooral plezierig zijn... Kadervorming in de jeugdbeweging*. *Vorming*, 17, (4), 261-278.
- Vlaamse Dienst Speelpleinwerk. (2012). *Vlaamse Dienst Speelpleinwerk*. Retrieved November 29, 2015, from <http://www.speelplein.net>
- Vlaamse Dienst Speelpleinwerk. (2013). *Lokale ondersteuning - op maat van jouw speelplein*. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.
- Vlaamse Dienst Speelpleinwerk. (2014). *Vormingslijn animator VDS*. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.
- Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw. (2012). *Speelaanbod organiseren, handleiding voor speelpleinwerkers*. Brussel: Politeia.
- Vlaamse Overheid. *Decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid* (2012).

Bijlagen

Bijlage 1: Informed consent

Beste,

Ik schrijf een thesis voor de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw vanuit de Vrije Universiteit Brussel. Op animatorcursussen wordt er gewerkt met visie op spelen van de VDS. Mijn onderzoek zal enerzijds gaan over hoe de animatorcursus werd beleefd, en anderzijds over wat de cursisten doen op speelpleinwerk omtrent de visie op spelen.

Ik ondergetekende,, verklaar hierbij dat ik,

- totaal vrijwillig deelneem aan het onderzoek.
- de toestemming geef om mijn resultaten op anonieme wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren.
- weet heb dat de uitkomst van de gegevens geen nadelig effect zullen hebben op mij.
- op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten.
- ervan op de hoogte ben dat ik een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen.

Lise Brockmans

Vrije Universiteit Brussel

Lise.Brockmans@vub.ac.be

Gelezen en goedgekeurd te (plaats) op (datum)

Handtekening:

Bijlage 2: Vragenlijst focusgroepen op animatorcursussen (paasvakantie)

Introductie

Hallo allemaal, ik ben Lise.

Eerst en vooral bedankt dat jullie hier tijd vrij voor willen maken.

Ik schrijf mijn thesis voor de VDS rond animatorcursussen en de visie op spelen van de VDS.

Dat zijn dan ook twee grote onderdelen die in de vragenlijst aan bod gaan komen. Dus het zal eerst gaan over hoe jullie cursus is geweest en als tweede onderdeel heeft de VDS een specifieke visie over spelen, daar gaan we het dan ook nog over hebben.

Ik ga jullie antwoorden gebruiken om aanbevelingen te kunnen schrijven naar de VDS en ook naar speelpleinen toe. Ik ga alles anoniem verwerken, dat wil zeggen dat ik nergens jullie naam ga gebruiken in de paper. Ik ga het gesprek opnemen.

Voor we beginnen wil ik graag nog enkele afspraken maken met jullie:

- ik ben geïnteresseerd in jullie mening en waarom. Er zijn dus geen foute antwoorden.
- niet door elkaar praten
- jullie hoeven het niet eens te zijn met elkaar en toon respect voor elkaars mening
- probeer zoveel mogelijk in de ik-vorm te praten en geen uitspraken te doen als 'iedereen vindt dat ...'
- het zal ongeveer een uur tot maximaal anderhalf uur duren.
- ik kan op het einde de thesis doorsturen naar wie dat het wilt.

(De informed consent laten ondertekenen door de deelnemers)

De vragen

We spelen het gezelschapsspel 'pim pam pet'. Wie het eerste een woord kan zeggen, krijgt een kaartje van mij met een vraag op. De persoon leest de vraag voor en de groep mag hier dan op antwoorden. *(De vragenkaartjes zijn in volgorde zoals ik ze hier heb opgesteld.)*

Beleving animatorcursus

- Namenrondje, leeftijd en hoeveelheid ervaring reeds in het leiding geven.
- Ben je eerder de dame, de zot of de heer?
- Wat voor werking heeft jullie speelplein?
(groot-klein, open-gesloten, voldoende animatoren?, ...)
- Wat vonden jullie van de cursus in het algemeen?
(De kaartjes van het kwaliteitenspel liggen op de grond en deze kunnen ze gebruiken)
- Hoe voelden jullie je in de groep?
- Hoe hebben jullie de begeleiding ervaren?
- Wat denk je dat je gaat gebruiken op het speelplein van wat je hebt geleerd deze week en waarom?
(Wat absoluut niet?)
- Hoe gemotiveerd ben je om op het speelplein te gaan staan?
- Klopt volgende stelling volgens jou en waarom? : "Ik ben een betere animator geworden door de cursus."

5 min. eet- en drinkpauze

Visie op spelen VDS

- Bij welk soort speelaanbod zou je het liefst op het speelplein staan, een eerder open of eerder gesloten werking?

Bij een compleet gesloten speelaanbod is er indeling in leeftijdsgroepen, de tijd wordt ingedeeld in korte blokken en is er een activiteit per groep georganiseerd dat de kinderen moeten spelen. De animator begeleidt dan de activiteit voor een leeftijdsgroep.

Bij een compleet open speelaanbod hebben kinderen altijd de keuze tussen georganiseerde spelen en spontaan spelen uit zichzelf. Het is een soort hoekenwerking (zoals jullie misschien nog kennen van in de kleuterklas) waaruit de kinderen kunnen kiezen en wisselen tussen de speelhoeken. De animator speelt mee met de kinderen en geeft ze speelimpulsen. Die speelimpulsen zijn dan nieuwe ideeën om een spel om te vormen of kinderen te motiveren om te gaan spelen.

(meeste speelwerkingen zijn niet compleet gesloten of open, ze zitten ergens tussen in)

- De VDS heeft een specifieke visie op spelen. Wat weten jullie hier over?

Het speelpleinwerk vindt plaats in de vakantie en is dit voor de kinderen dus hun vrije tijd. In de vakantie heb je de vrijheid om te kiezen wat je wil doen. Volgens de visie moeten kinderen dus niet iets opgelegd krijgen over wat ze moeten spelen. Bv. "Iedereen gaat nu mee 'Dikke Bertha' spelen".

Als animator geef je speelimpulsen, speel je mee met kinderen en ga je in op hun ideeën. Volgens de visie op spelen is er op het speelplein keuze en variatie in activiteiten. Dat kan door iets nieuws toevoegen aan een spel of een speelimpuls geven. Bv. een kind is een toren aan het bouwen met legoblokken. Een impuls van de animator kan zijn om een groot kasteel met een geheime ingang te bouwen.

- Wat hebben jullie op deze cursus gedaan rond deze visie?

- Wat is jullie mening over deze visie?

- Als je kijkt naar wat voor persoon je bent, sluit deze visie op spelen dan bij je persoonlijkheid aan of niet en op welke manier?

Er liggen fiches met de begeleidingsrollen van de VDS (heer, dame of zot) op de grond. De cursisten kunnen vertellen welke rol(len) het meest aansluit(en) bij hun persoonlijkheid.

- Als jullie op het speelplein gaan staan, wat zouden jullie dan van deze visie gebruiken? Waarom?

- Hoe zou je je voelen om binnen deze visie te handelen?

Afsluiten

- Stel dat jij directeur of directrice bent van VDS, wat zou je dan veranderen?

- Wanneer mag ik op bezoek komen op jullie speelplein?

Gegevens noteren van cursisten en afspraak maken voor gesprek in de zomervakantie.

Bijlage 3: Vragenlijst focusgroepen op speelpleinen (zomervakantie)

- Namenronde, leeftijd en hoeveel weken sta je al op het speelplein?
 - Hoe is het al geweest deze zomer op het speelplein?
 - Wat vind je van het animatorenteam?
 - Hoe ervaar je de kinderen?
 - Denk je dat de kinderen hier op het speelplein een echt vakantiegevoel beleven? Waarom wel of waarom niet?
 - Wat heb je gebruikt op het speelplein van de animatorcursus?
- Heb je spelletjes of speelideeën gebruikt van de animatorcursus op het speelplein? Zo ja, de welke?
- Is het eerder makkelijk of eerder moeilijk om toe te passen wat je op cursus hebt geleerd? Waarom?
 - Is je houding veranderd op het speelplein door de cursus?
 - Welke veranderingen merk je in je gedrag in omgang met kinderen?
 - Welke verandering heb je aangebracht op je speelplein na het volgen van de cursus?
 - Wat hielp je om deze nieuwigheden te introduceren?
 - Wat werkte eerder belemmerend?
 - Wat zou je graag nog veranderen?
 - Wat heb je nog gemist in de cursus, achteraf gezien?
 - Heb je het cursusboek van de animatorcursus gebruikt deze zomer?
 - Of niet? Zou je iets anders willen qua houvast?
 - Welke waarden vind jij belangrijk op het speelplein? *Geef lijst met waarden*
 - Wat weet je nog van de visie van de VDS?
 - Wat is momenteel jouw mening hier over?
 - Kan je de visie terugvinden op je speelplein? Zo ja hoe?
 - Wat komt eerder sterk aan bod, wat eerder zwak?
 - Hoe geef je kinderen keuze in hun spelen?
 - Ben je tevreden met deze hoeveelheid aan vrijheid die de kinderen hebben?
 - Bied je variatie aan in je speelaanbod? Op welke manier (vanuit begeleiding, omgeving, materiaal)?
 - Komt je houding op het speelplein overeen met de visie?

Bedankt voor het gesprek. Als je graag nog iets kwijt wil mag je mij altijd terug contacteren.

Bijlage 4: Interviewschema interviews met VDS-medewerkster en cursusverantwoordelijke

Introductie

Naam, leeftijd

ervaring in het geven van animatorcursussen

(Informed consent tekenen)

De onderzoeker vertelt hoe het onderzoek tot nu toe is gebeurd.

Conclusies analyse:

- Geen enkele cursist kon **woordelijk** de visie op spelen vertellen. (De meeste hielden het op het spelen op zich en enkelen koppelden een open speelaanbod aan de visie)
- Velen hadden het moeilijk om de visie te **begrijpen** (zelfs na grondige uitleg). Zowel op de cursus als op het speelplein bleven de meesten een hoeveelheid vrijheid gelijk stellen aan een soort speelaanbod.
- Maar een deel van de animatoren had de visie zich **eigen gemaakt**. Dat de kinderen keuze hebben op het speelplein vonden de meeste niet zo van belang op het speelplein. Ze vonden het vooral belangrijk dat de kinderen zich amuseerden.
- De animatoren van het **gesloten speelaanbod** voelen zich niet geapprecieerd door de VDS omwille van hun speelaanbod. Hierdoor nemen ze minder informatie op van de cursus.

Het probleem

Wat vermoedde u van de vorige conclusies al? Of is dit helemaal niet herkenbaar?

Hoe belangrijk vind u dat de animatoren de visie letterlijk kunnen vertellen?

(zouden de animatoren dat zelf belangrijk vinden?)

Zou het eenvoudiger geschreven kunnen of moeten worden?

Heeft u nog al gemerkt dat jonge animatoren het moeilijk hebben om de visie te vatten?

Hoe belangrijk vind u dat de animatoren de visie internaliseren en toepassen op het speelplein?

hypothese: plakt de visie beter bij mensen die goed met kinderen zijn en dus iets willen bijleren en willen reflecteren over zichzelf.

Hoe zou het komen dat de visie niet geïnternaliseerd is bij alle animatoren? (enkel herkenbare zaken nemen ze op als de organisatie van een open speelaanbod) Ze gebruiken soms wel speelimpulsen of geven kinderen keuze, maar dit zullen ze uit zichzelf niet benoemen als belangrijk op het speelplein.

(Soort van speelplein? Klimaat plein? Persoonlijkheid? Motivatie? Leeftijd?)

Is het mogelijk om een gesloten speelaanbod te hebben op een speelplein, en waar de visie op spelen sterk aanwezig is?

Moeten gesloten speelpleinen die aangesloten bij de VDS zijn zich schuldig voelen?

Komt in het evaluatiemoment na de cursus een herhaling van de visie aan bod?

Hoe komt de visie tot uiting in de animatorcursus?

Is het geïsoleerd in één sessie? Of zit het in elke sessie verweven?

Wat vind u van de manier waarop de visie wordt overgebracht? (Is het belang van de visie duidelijk genoeg voor de cursisten. Is het begrijpbaar voor 16-jarigen?)

Zijn instructeurs bewust bezig met de visie op spelen over te brengen?

Oplossingen

Wat zou volgens u een bevorderende factor zijn zodat de visie blijft hangen?

Wat is een mogelijke oplossing voor op de cursus?

Wat vind u er van om een herhalings sessie te houden voor de animatoren na de cursus?

Moet er meer aandacht besteed worden aan de constructie van VDS? Zodat de visie beter kan doorsijpelen naar het speelplein. (Constructie: VDS, kadervorming, instructeurs, animatoren, speelplein.)

Wat is een mogelijke oplossing voor op de speelpleinen?

Zouden de speelpleinen moeten gecontroleerd worden?

Wat zie u zelf als oplossing voor de gesloten speelpleinen die weinig informatie eigen maken omdat ze zich schuldig voelen?

De animatoren van een gesloten speelplein vonden het jammer dat ze minder inhoud hadden gekregen dat paste bij hun soort speelwerking. Vind u dat hier meer aandacht aan moet besteed worden op de animatorcursussen?

Moet de visie zelf onder handen genomen worden?

Wil u graag nog iets kwijt?

Bijlage 5: Voorwaarden van intens spelen

Je kan spelen om wat tijd te doden, je kan spelen omdat je het niet kan laten, je kan doelbewust spelen om iets te bereiken, je kan helemaal opgaan in spelen. Maar wanneer gaat een spel van gewoon naar fantastisch? Wanneer wordt een spel intens?

Men spreekt van intens spelen wanneer er **betrokkenheid** is. Wanneer je betrokken bent bij het spelen, is het alsof – heel even – alleen het spel bestaat. Een basisvoorwaarde om betrokken te geraken is *vrijheid*. Naast deze basisvoorwaarde zijn er drie versterkende eigenschappen: het spel moet dicht genoeg bij je *persoonlijke interesses* liggen om je aandacht te grijpen/vast te houden; je moet je *comfortabel* genoeg voelen om los te laten en er moet genoeg *uitdaging* zijn om in een spel op te gaan.

Vrijheid, interesse, comfort en **uitdaging** hoeven niet allemaal (even sterk) aanwezig te zijn. Een bepaalde basis volstaat. Bij spelen is het vaak zo dat één van de vier aspecten zeer sterk aanwezig is terwijl de andere op de achtergrond blijven. Een gezonde mix van deze vier leidt echter tot de grootste betrokkenheid, tot het leukste spel.

Vrijheid

Hoe meer vrijheid er bestaat in het spelen, hoe groter de kans op betrokkenheid. Wanneer iemand steeds zegt wat je moet doen, kan je alleen maar 'nadoen'. Het is dan zo goed als onmogelijk om betrokken te raken, omdat het spel niet jouw spel is. Wanneer er veel vrijheid is, is het makkelijk voor het kind om er zijn ding van te maken. Deze formule wordt op een speelplein gebruikt om zoveel mogelijk kinderen aan te spreken met het aanbod.

Interesse

Er is een gezonde dosis interesse nodig in het spelen om er betrokken bij te geraken. Zo zal een bosspel in het thema 'leger' een groep meisjes misschien niet betrokken krijgen, ook al zit het uitdagingsniveau net goed. Anderzijds lijkt macramébandjes maken geen bijzonder grote uitdaging maar leunt het dicht aan bij de interesse van een paar kinderen. Ze halen dan weer genoeg uitdaging, uit een mooie kleurencombinatie vinden of een hele arm vol bandjes krijgen.

Comfort

Om alle remmen los te laten bij het spelen, helemaal in het spel op te gaan en volledig betrokken te geraken bij het spel, moet je je comfortabel voelen. Een comfortabel gevoel krijg je als combinatie van veiligheid (fysisch comfort) en geborgenheid (psychisch comfort). Hoe comfortabeler je je voelt, hoe minder je wordt afgeleid. Comfort en uitdaging klinken misschien als tegenpolen, maar kunnen perfect samengaan. Een uitdaging wordt helaas pas haalbaar als ze binnen je mogelijkheden ligt. Een te grote uitdaging is onveilig en zal je daarom aan je voorbij laten gaan.

Een voorbeeld: een touwenparcours is uitdagend, maar je bent beveiligd met touwen. De begeleiding legt perfect uit wat je moet doen.

Nog een voorbeeld: een voetbalmatch van de 6-7-jarigen tegen de tieners is uitdagend genoeg voor de kleine kerels omdat ze tegen sterkere spelers moeten opboksen, hun groep is echter iets groter

waardoor ze de geborgenheid van de groep meekrijgen. Voor de tieners is dat net omgekeerd. De uitdaging is spelen tegen een grotere groep, de geborgenheid ligt in hun geloof in eigen kunnen ...

Uitdaging

Wanneer je de gepaste uitdaging hebt gevonden, bevindt je je op de rand van je mogelijkheden. Vaak kom je dan terecht in een toestand die 'Flow' wordt genoemd. Het is de plaats waar je capaciteiten en je uitdagingen elkaar ontmoeten. Deze toestand is zeer belonend omdat je iets nieuws aanpakt, maar vanuit een vertrouwde basis. Je kan er jezelf helemaal in verliezen. Je kan door de omgeving geprikkeld worden om in zo'n flow-toestand te komen. Maar je kan jezelf ook in een dergelijke toestand brengen door impulsen aan het spel toe te voegen: nieuwe regels, andere materialen, extra spelers. Een uitdaging hoeft niet steeds 'wauw' of avontuurlijk te zijn. Een kleine verandering aan een spel is soms al genoeg om uitdaging te geven.

Enkele voorbeelden: je Barbies voor het eerst in bad stoppen, een voetbal in de boom trappen, een appel zo goed mogelijk natekenen, de zakdoek achter de begeleider leggen, een schopje begraven in de zandbak, iemand foppen ...

Wanneer je vrijheid krijgt om zelf te bepalen wat je doet, voel je je meer betrokken en ligt het voor de hand dat er intens spelen ontstaat. Intens spelen is een moment waarop alleen het spel bestaat. Dan beleef je ook intens plezier aan het spelen. Intens plezier betekent niet noodzakelijk uitgelaten enthousiasme. Soms kunnen kinderen ook zeer stil en geconcentreerd betrokken bezig zijn en daar intens plezier aan beleven.

(De Visscher et al., 2009a)

Bijlage 6: Game en play

Er bestaan in de wetenschappelijke literatuur en in de speelpleinpraktijk tientallen manieren om soorten spel in te delen. Helaas is er geen enkele manier die zaligmakend is. In de VDS-tekst 'Visie op spelen' merkten we op dat kinderen spelen als een open begrip benaderen. 'Gaan spelen' is voor hen een vrijgeleide om te gaan doen wat ze willen, om zelfbeschikkingsrecht te krijgen over de komende tijd. Toch zien we dat kinderen het spelen vaak in een bepaalde vorm gieten. Dit noemen we 'een spelletje doen'. Om het verschil tussen 'spelletjes doen' en 'spelen' duidelijk te maken omschrijven we het als 'Game' en 'Play'.

Hieronder plaatsen we 'Game' en 'Play' naast elkaar om het verschil nog wat beter te begrijpen:

GAME

(een spel)

Afgebakend in tijd en plaats
Met een vooraf bepaald doel/einde
Nadruk op voorgeschreven regels
Winnaars, verliezers, afvallers
Valsspelen/saboteren
Soms afgebakend aantal spelers
Met bepaald materiaal

PLAY

(spelen)

Veel minder strikt afgebakend
Open einde, onduidelijk doel, wendingen
Zelfgemaakte afspraken en regels
Zoeken naar samenspelen/consensus
Kinderen kunnen zelf bijsturen
Wisselende spelers
Veel fantasie en inleving

Voorbeelden van GAME: Tikkertje, een twee drie piano, schipper mag ik overvaren, gezelschapsspelen, blad-steen-schaar, (Chinese) voetbal, hinkelen, twister, de schatkist vinden door de stukken van de schatkaart terug te vinden, stratego, bosspel en honderden, duizenden meer.

Een voorbeeld van PLAY: Een kind zit in de zandbak en maakt een grote berg (lees: een mooi kasteel). Naast de zandbak staat een bak vol speelfiguurtjes: plastieken dinosaurussen, soldaatjes, autootjes, poppen. Iedereen krijgt een mooie plaats op de berg: er komt een garage voor de auto's, een ingegraven zetel voor de poppen ...

Opgelet! Er ontstaat makkelijk verwarring over het idee dat 'vrijheid' alleen kan binnen 'Play'. Dit is verkeerd. Kinderen zien heel veel mogelijkheden tot vrijheid, tot eigen invulling. Dus ook bij 'Games' kunnen kinderen vrijheid ervaren. En misschien nog belangrijker: ook bij 'Games' kunnen kinderen zeer betrokken raken.

De begrippen 'Game' en 'Play' zijn voor de VDS een goede manier om het spelen van kinderen beter te begrijpen. Het zijn twee zeer verschillende manieren van spelen, toch is het doel hetzelfde: plezier beleven. Ze zijn beiden even waardevol. Ze hebben allebei evenveel potentieel om tot plezier te komen.

(De Visscher, Vercruyssen, & Van den Bossche, 2009b)